

2013

ИЗВЕШТАЈ О РАДУ Annual Report

АКРЕДИТАЦИОНО ТЕЛО СРБИЈЕ • ACCREDITATION BODY OF SERBIA

ATC

► *Поверење у компетентност*
Confidence in competence

Скраћенице	
ATC	Акредитационо тело Србије
AT	акредитационо тело
TOV	тело за оцењивање усаглашености
IAF	Међународни форум за акредитацију
ILAC	Међународна организација за акредитацију лабораторија
IAF MLA/ILAC MRA	споразум о међусобном признавању еквивалентности система акредитације у оквиру IAF-а/ILAC-а
EA	Европска организација за акредитацију
EA MAC	Савет за мултилатералне споразуме EA
EA BLA/MLA	билатерални/мултилатерални споразум о међусобном признавању еквивалентности система акредитације у оквиру EA
EA GA	Генерална скупштина EA
EK	Европска комисија
ISO	Међународна организација за стандардизацију
IEC	Међународна електротехничка комисија
BIPM	Међународно биро за тегове и мере
MO	међународна организација
CTO	Светска трговинска организација
ИК	инфраструктура квалитета
GIZ	Немачка влада организација за међународну сарадњу
Proficiency Testing (PT)	испитивање оспособљености
ПТП	провајдер за испитивање оспособљености (ПТП провајдер)
Inter-laboratory Comparisons (ILC)	међулабораторијска поређења
EMAS	систем менаџмента заштитом животне средине и провере Европске уније
TBT Agreement	Споразум о техничким препрекама трговини
TBT Enquiry Point	ТБТ Информативни центар
EMC	електромагнетска компатибилност
УО	Управни одбор АТЦ-а
СА	Савет за акредитацију АТЦ-а
НО	Надзорни одбор АТЦ-а
ЛИ	лабораторија за испитивање
ЛЕ	лабораторија за еталонирање
МЛ	медицинска лабораторија
КТ	контролно тело
СТСМ	сертификационо тело за сертификацију система менаџмента
СТСП	сертификационо тело за сертификацију производа
СТСО	сертификационо тело за сертификацију особа
АТЦГ	Акредитационо тијело Црне Горе
БАТА	Институт за акредитирање Босне и Херцеговине
ИАРМ	Институт за акредитацију Републике Македоније
ХАА	Хрватска акредитацијска агенција
Регионални РТВ пројекат	„Промоција регионалне сарадње у Југоисточној Европи у области инфраструктуре квалитета“
GIZ/ACCESS пројекат	„Стратегија развоја инфраструктуре квалитета“
IPA 2011	регионални пројекат „Инфраструктура квалитета у земљама западног Балкана и Турској“
GIZ пројекат	Немачки пројекат подршке развоја органске производње у Србији
МП	Министарство привреде Републике Србије
МПШВ	Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Србије
ДМДМ	Дирекција за мере и драгоцене метале
ИСС	Институт за стандардизацију Србије
ПКС	Привредна комора Србије

Acronyms	
ATS	Accreditation Body of Serbia
AB	accreditation body
CAB	conformity assessment body
IAF	International Accreditation Forum
ILAC	International Laboratory Accreditation Cooperation
IAF MLA/ILAC MRA	IAF/ILAC Mutual Recognition Arrangement
EA	European co-operation for Accreditation
EA MAC	EA Multilateral Agreement Council
EA BLA/MLA	EA Bilateral/Multilateral Agreement
EA GA	EA General Assembly
EC	European Commission
ISO	International Organization for Standardization
IEC	International Electrotechnical Commission
BIPM	Bureau International des Poids et Mesures (International Bureau of Weights and Measures)
IO	international organisation
WTO	World Trade Organization
QI	Quality Infrastructure
GIZ	German Society for International Cooperation
PT	Proficiency Testing
PTP	PT Provider
ILC	inter-laboratory comparison
EMAS	Eco-Management and Audit Scheme
TBT Agreement	Agreement on Technical Barriers to Trade
TBT EP	TBT Enquiry Point
EMC	electromagnetic compatibility
MB	ATS Management Board
AC	ATS Accreditation Council
SB	ATS Supervisory Board
TL	Testing Laboratory
CL	Calibration Laboratory
ML	Medical Laboratory
IB	Inspection Body
CBMS	Certification Bodies Operating Certification of Management Systems
CBPrC	Certification Bodies Operating Certification of Products
PC	Certification Bodies Operating Certification of Persons
ATCG	Accreditation Body of Montenegro
BATA	Institute for Accreditation of Bosnia & Herzegovina
IARM	Institute for Accreditation of the FYR of Macedonia
HAA	Croatian Accreditation Agency
Regional PTB project	“Promotion of regional cooperation in South Eastern Europe in the field of quality infrastructure”
GIZ/ACCESS project	“Governmental Development Strategy for Quality Infrastructure”
IPA 2011	regional project entitled “Quality Infrastructure in the Western Balkans and Turkey”
GIZ project	German project supporting the development of organic farming in Serbia
ME	Ministry of Economy of the Republic of Serbia
MAFWM	Ministry of Agriculture, Forestry and Water Management of the Republic of Serbia
DMDM	Directorate of Measures and Precious Metals
PKS	Serbian Chamber of Commerce

ИЗВЕШТАЈ О РАДУ

Annual Report

АКРЕДИТАЦИОНО ТЕЛО СРБИЈЕ • ACCREDITATION BODY OF SERBIA

2013

ATC

Садржај

Уводна реч председника УО	4
Уводна реч директора АТЦ-а	6
Циљеви и будуће активности	8
Активности АТЦ-а у области акредитације	11
Акредитација	11
Измена и доношење нових докумената	14
Нове области акредитације	14
Активности органа и тела АТЦ-а	16
Међународне активности	18
Пројекти	22
Сарадња са другим акредитационим телима	24
Промоција акредитације	26
Семинари/конференције	36
Запослени и оцењивачи АТЦ-а	48
Финансијски извештај	52

Table of Contents

MB Chairman's Foreword	5
ATS Director's Foreword	7
Objectives and Future Activities	9
ATS Accreditation Activities	11
Accreditation	11
Amendments to and Adoption of New Documents	15
New Fields of Accreditation	15
Activities of the ATS Organs and Bodies	17
International Activities	19
Projects	23
Cooperation with Other Accreditation Bodies	25
Promotion of Accreditation	27
Seminars/Conferences	37
ATS Employees and Assessors	48
Financial Report	53

ATS

Акредитационо тело Србије (АТЦ) је крајем 2012. године поднело захтев за проширење постојећег мултилатералног споразума о међусобном признавању еквивалентности система акредитације у оквиру Европске организације за акредитацију (ЕА МЛА) на област сертификационих тела за сертификацију система менаџмента и сертификационих тела за сертификацију особа. Стога је тим оцењивача ЕА спровео оцењивање АТЦ-а у периоду од 9. до 13. септембра 2013. године након чега је израђен нацрт извештаја, а АТЦ предложио спровођење адекватних мера како би отклонио утврђене неусаглашености и забринутости. Верујемо да ће, након анализе извештаја тима оцењивача ЕА и извештаја Радне групе ЕА, на састанку Савета за мултилатералне споразуме ЕА (ЕА МАС) већином гласова бити донета одлука о потписивању мултилатералног споразума између АТЦ-а и ЕА како би исти укључио и област сертификационих тела за сертификацију система менаџмента и сертификационих тела за сертификацију особа.

Уверени смо да ће рад на унапређењу докумената система менаџмента АТЦ-а и целокупног система акредитације и њихово усклађивање са захтевима међународних организација за акредитацију - ЕА, Међународним форумом за акредитацију (ИАФ) и Међународном организацијом за акредитацију лабораторија (ИЛАС), као и редовна обука стално запослених у АТЦ-у и екстерно ангажованих оцењивача и техничких експерата помоћи АТЦ-у у настојању да прошири обим ЕА МЛА споразума, а што ће, последично, довести и до проширења споразума који ће АТЦ потписати са ИАФ-ом.

Представници АТЦ-а су и у 2013. години редовно учествовали у раду комитета и радних група ЕА и активно учествовали у раду ове, за АТЦ, најзначајније међународне организације за акредитацију, као и на редовном годишњем скупу ИЛАС-а и ИАФ-а како би се запослени АТЦ-а и читава инфраструктура квалитета (ИК) и наша акредитована тела за оцењивање усаглашености (ТОУ) упознали са најновијим трендовима у области акредитације на међународном нивоу.

На националном плану АТЦ и даље остварује одличну сарадњу са ресорним министарствима, нарочито са Министарством привреде, и другим државним институцијама, својим акредитованим

ТОУ и њиховим удружењима, а основано је и Удружење акредитованих ТОУ које ће у својој раној фази постојања свакако добити подршку од нашег националног акредитационог тела. Број акредитованих ТОУ се стално повећава захваљујући развоју капацитета АТЦ-а што подразумева повећање броја стално запослених и екстерно ангажованих оцењивача и експерата, као и признање АТЦ-а на европском и међународном нивоу.

У просторијама Студентског културног центра је 6. јуна 2013. године одржана свечаност поводом обележавања 15 година постојања и рада АТЦ-а, као и Међународног дана акредитације (9. јун) и Дана акредитације у Републици Србији (28. јун). Ова ретроспектива нам је омогућила да видимо колико је значајно не само што се акредитација развила у Републици Србији, већ и што Србија данас има модеран систем ИК који је равноправан са истим системима широм света.

АТЦ је вредно радио на промоцији акредитације, а његови представници су дали значајан допринос у раду регионалне и других међународних конференција, а пуноправно чланство у ЕА је АТЦ-у омогућило да и сам буде домаћин скупа ове међународне организације за акредитацију којем су присуствовали еминентни стручњаци из области контролисања и сертификације из целе Европе.

Управни одбор (УО) је, заједно са Саветом за акредитацију (СА), у 2013. години размотрио и усвојио сва потребна техничка, стручна и финансијска документа и донео низ одлука којима се подржавају активности и иницијативе АТЦ-а које укључују и оне које се односе на проширење области деловања АТЦ-а успостављањем нових шема акредитације.

Захваљујем свим запосленима АТЦ-а, члановима УО, али и осталих тела и органа АТЦ-а на вредном и пожртвованом раду који нас је довео до ових резултата.

У своје име и у име свих чланова УО желим АТЦ-у успешну наредну годину у којој ће бити потврђен велики успех остварен у 2013. години.

мр Сњежана Пупавац,
председница Управног одбора

The Accreditation Body of Serbia (ATS) submitted the application to the European co-operation for Accreditation (EA) at the end of 2012 to extend the scope of the EA Multilateral Agreement (EA MLA) to include certification bodies providing certification of management systems and certification bodies providing certification of persons. The peer evaluation was performed in the period between 9th September and 13th September 2013 by the EA peer evaluation team and was followed by the draft report, while ATS proposed adequate actions to be undertaken in order to eliminate identified nonconformities and concerns. We believe that, after the report of the EA peer evaluation team members and report of the EA Task Force Group have been analysed, a decision on signing of the EA MLA between ATS and EA will be made by majority vote at the EA MAC meeting.

We are convinced that continuous upgrade of the ATS management system documents and entire accreditation system and their harmonisation with the requirements of international organisations for accreditation - EA, International Accreditation Forum (IAF), and International Laboratory Accreditation Cooperation (ILAC), including regular training of the ATS permanent employees and external assessors and technical experts will underpin ATS endeavour to extend the EA MLA scope and consequently extend the IAF agreement that ATS will sign therewith.

ATS representatives participated regularly throughout 2013 in the work of all EA committees and their Working Groups given that, from ATS perspective, EA is the most important organisation for accreditation, and in the work of regular annual ILAC and IAF meetings so that ATS and entire quality infrastructure (QI) and our accredited conformity assessment bodies (CABs) could be introduced to the latest trends in the field of accreditation at international level.

ATS continued improving the cooperation at national level with the respective ministries, especially with the Ministry of Economy, and other public institutions, its accredited CABs and their associations, and finally the Association of Accredited Conformity

Assessment Bodies was established that will, at this early stage of its existence, be given support from our national accreditation body. Number of accredited CABs is being constantly increased thanks to the regular upgrade of the ATS capacities which implies increase in the number of permanent employees and external assessors and experts, and recognition of ATS at European and international levels.

World Accreditation Day was celebrated on 6th June 2013 at the premises of the Student Cultural Centre when ATS organised a conference to celebrate 15 years of its creation, World Accreditation Day (9th June) and Accreditation Day in the Republic of Serbia (28th June). This retrospective enabled us to see how important it was to develop not only accreditation in the Republic of Serbia, but a modern QI system in Serbia that would be on the same footing as those existing worldwide.

ATS worked hard to promote accreditation and its representatives gave significant contribution to the work of regional and other international conferences, whereas full EA membership status enabled ATS to host meetings of this international organisation for accreditation that gathered renowned inspection and certification experts from all over Europe.

In 2013, MB reviewed and adopted, together with the Accreditation Council (AC), all necessary technical and financial documents, and made a series of decisions underpinning the ATS activities and initiatives that include those relating to extension of the ATS scope of work by developing new schemes of accreditation.

I would like to thank all ATS employees, MB members, and all members of other ATS bodies and organs for their hard and dedicated work that led to these results.

On my behalf and on behalf of all MB members I wish ATS a successful new year when the huge success achieved in 2013 will be confirmed.

Snežana Pupavac MSc
Management Board Chair

2013. година биће запамћена као година успеха АТЦ-а!

За АТЦ је 2013. година била година изазова! Уложили смо много напорног рада како би наше колеге из Европе могле да се увере да смо ми и даље равноправни члан европске породице акредитационих тела. Наравно, да би колегијално оцењивање дало позитиван резултат, била нам је потребна помоћ свих вас – акредитованих ТОУ, оцењивача и експерата, као и нашег ресорног министарства и колега са међународних пројеката.

У години иза нас, осим најзначајнијег колегијалног оцењивања, учињено је пуно да систем акредитације у Републици Србији буде унапређен: проширили смо своје активности на акредитацију провајдера за испитивање оспособљености (ПТ провајдера) у складу са стандардом SRPS ISO/IEC 17043:2011 и започели акредитацију лабораторија у области форензике, односно акредитацију сертификационих тела за сертификацију особа према стандарду SRPS ISO/IEC 17024:2005. Још један велики успех са поносом истичемо – Европска комисија је признала прво сертификационо тело из Републике Србије за обављање послова сертификације органских производа у складу са регулативом Европске уније на основу чега ће се органски производи из Србије несметано извозити и пласирати на тржиште Европске уније. Такође, ускоро ћемо започети са оцењивањима према стандарду SRPS ISO/IEC 17024:2012, као и према стандардима SRPS ISO/IEC 17065:2013 и SRPS ISO 15189:2014.

Наш велики јубилеј – 15 година рада смо прославили уз велику подршку Томаса Факлама, председавајућег ЕА, који је истакао да је веома поносан што је управо он потписао сертификат којим се потврђује пуноправно чланство АТЦ-а у ЕА, а додао је и да се нада да ће резултати колегијалног оцењивања бити позитивни и ће АТЦ у наредном периоду бити још успешнији. У прилог томе говори и Извештај Европске комисије за 2013. годину у којем је позитивно оцењен систем акредитације у Републици Србији, као и да је дошло до значајног напретка у области оцењивања усаглашености и акредитације.

Оно што је још обележило 2013. годину је свакако и формирање Удружења акредитованих тела за оцењивање усаглашености. Данас у Србији, као и у свим развијеним државама света, постоји „кућа“ за сва акредитована ТОУ. Она представљају значајан чинилац у развоју инфраструктуре квалитета која у процесу глобализације међународне економије развијају свест потрошача, дају суштински допринос економском и социјалном развоју земље, пласирању безбедних производа и утичу на иновације и конкурентност. Стога је важно да и сама акредитована ТОУ буду међународно конкурентна, да запошљавају компетентне стручњаке чија су знања и вештине међународно признати и који се стално унапређују. У томе је значајну подршку дала Привредна комора Србије (ПКС) захваљујући којој су се, на једном месту, окупиле заинтересована ТОУ како би размењивала искуства везана за примену нових међународних правила у области метрологије, стандардизације, акредитације и оцењивања усаглашености.

Верујемо да ће АТЦ и у овим, за привреду, тешким временима одржати исти квалитет рада и ниво компетентности како бисмо уверили све наше клијенте и друге важне институције, које се ослањају на резултате акредитованих оцењивања усаглашености, да постигнути успех значи само још више напорног рада на развоју система акредитације и оцењивања усаглашености. Стога, наш мото „ПОВЕРЕЊЕ У КОМПЕТЕНТНОСТ“ и даље остаје циљ којем стремимо како бисмо потврдили да акредитација и даље обезбеђује поверење у безбедност производа и заштиту здравља и живота људи, заштиту животне средине и заштиту потрошача.

У име свих запослених у АТЦ-у захваљујем вам на подршци и поверењу коју сте нам пружили током 2013. године. АТЦ је кућа отворених врата и свака ваша сугестија и предлог су добродошли. Наш успех је и ваш успех.

*Јасна Стојановић,
в.д. директора АТЦ-а*

2013 will be remembered as the year of ATS success!

2013 was the year of challenge! We invested a lot of hard work so that our colleagues from Europe could be convinced that we remained an equal member of the family of EU accreditation bodies. Moreover, for the peer evaluation to have a positive outcome, we needed help from all of you – our accredited CABs, assessors and experts, and our respective Ministry and colleagues working on international projects.

In the year behind us we successfully implemented many tasks, the most important one of which was the peer evaluation, so that the accreditation system in the Republic of Serbia could be upgraded: we extended the scope of our activities to include accreditation of proficiency testing providers (PT providers) as per SRPS ISO/IEC 17043:2011, and we started granting accreditations to laboratories in the field of forensic medicine and certification bodies providing certification of persons as per SRPS ISO/IEC 17024:2005. We are proud to present another great success – the European Commission recognised a certification body as the first one from the Republic of Serbia to perform certification of organic products in line with the EU legislation, whereby organic products from Serbia could be freely exported to and placed on the EU market. Furthermore, we will soon start performing assessments as per SRPS ISO/IEC 17024:2012, SRPS ISO/IEC 17065:2013 and SRPS ISO 15189:2014.

Our important anniversary, 15 years of creation, was celebrated with a great support from Thomas Facklam, EA Chair, who stressed that he was very proud to be the one that had signed the certificate confirming full EA membership of ATS and added that he hoped that results of the peer assessment would be positive and thus enable ATS to be more successful in the years to come. This was underpinned by the European Commission's "Serbia 2013 Progress Report" that provided a positive assessment of the Serbian accreditation system and progress that was reported in the field of conformity assessment and accreditation.

Another thing that definitely marked 2013 was the establishment of the Association of Accredited Conformity Assessment Bodies. Today Serbia has, like any other developed country in the world, a "home" for all accredited CABs. Accredited CABs present an important factor when it comes to the QI development. The quality infrastructure raises the awareness of consumers in the process of globalisation of international economy, and it makes essential contribution to economic and social development of the country, marketing of safe products and affects innovation and competitiveness. Therefore, it is important to have accredited CABs competitive at the international level, and that will hire competent experts whose knowledge and skills are internationally recognised and constantly upgraded. The Serbian Chamber of Commerce (PKS) provided significant support thereto and managed to gather interested CABs that would exchange experiences related to the application of new international rules in the fields of metrology, standardisation, accreditation and conformity assessment.

We believe that ATS will, even during this economic turbulence period, maintain the same quality of work and level of competence so that we would be able to assure all our clients and other important institutions relying on accredited conformity assessment results that the achieved success means only more hard work on the development of accreditation system and conformity assessment. Hence our motto "TRUST IN COMPETENCE" still remains an objective to be attained in order to verify that accreditation could still provide trust in safety of products and protection of human health and life, environmental protection and consumer safety.

I would like to thank you on behalf of all ATS employees for your support and trust you invested in us during 2013. We are always open to all suggestions and proposals. Our success will be your success.

*Jasna Stojanović,
ATS Acting Director*

Циљеви и будуће активности

Objectives and Future Activities

2013

ATS

И током 2013. године АТС је наставио да остварује своје стратешке циљеве који подразумевају одржавање постојећег статуса у међународним организацијама за акредитацију како би потврдио своје место на европском и светском нивоу. Мултилатерални споразуми, које је АТС потписао са ЕА, ИЛАС-ом и ИАФ-ом, омогућавају оно што је економским језиком мерљиво, а то је уклањање трговинских баријера на начин да људи, производи и услуге прелазе европске и светске границе. Акредитација доноси поверење у услуге акредитованих лабораторија, сертификационих и контролних тела, које производима, људима и услугама дају „међународни пасош за трговину“, управо из разлога што су ти споразуми признати на међународном нивоу.

Како би успешно реализовао свој циљ, потписивање ЕА МЛА споразума и проширење обима овог споразума чиме би се потврдило чланство у ИЛАС-у, а последично би уследило и потписивање новог мултилатералног споразума са ИАФ-ом како би се потврдило и проширење ЕА МЛА споразума на област сертификације система менаџмента и сертификације особа, АТС је спровео велики број различитих активности и опсежних промена у циљу унапређења докумената система менаџмента.

Најзначајније активности, које су спроведене у АТС-у током 2013. године, односиле су се на:

- успешан завршетак поновног колегијалног оцењивања од стране ЕА и проширење обима ЕА МЛА споразума,
- даље унапређење процедура АТС-а и система акредитације и усклађивање са процедурама ЕА, ИЛАС-а и ИАФ-а,
- успешно тестирање и пуштање у рад свих елемената новог информационог система АТС-а,
- повећање броја компетентних оцењивача и техничких експерата, као и чланова комисија за акредитацију,
- јачање компетентности свих учесника у поступцима акредитације, који су екстерно ангажовани или запослени у АТС-у, као и стручном усавршавању већег броја запослених,
- активности проширења на нове области акредитације (лична заштитна опрема, ПТ провајдери, форензичке лабораторије),
- започињање и реализацију припремних активности везаних за прелазак на нова издања стандарда (ISO/IEC 17024, ISO/IEC 17065, ISO 15189),
- унапређење сарадње са заинтересованим странама – ресорним министарствима, потрошачима, акредитованим ТОО, кроз већу укљученост свих заинтересованих страна у органима и телима АТС-а, као и сталну промоцију значаја и улоге акредитације,
- повећање броја додељених акредитација (повећање од 7,17% у односу на 2012. годину),
- повећање броја обука и семинара за оцењиваче и техничке експерте у циљу одржавања и унапређења њихове компетентности и значајно проширење Регистра оцењивача и техничких експерата (105 новоуписаних оцењивача и техничких експерата),
- учешће у пројектима техничке подршке ЕУ и регионалним пројектима,
- обезбеђивање веће транспарентности у раду и доступности потребних информација, докумената и обавештења путем одржавања садржајног и информативног сајта АТС-а који се стално обогаћује новим садржајима како би се пратили најновији трендови у земљи и иностранству.

In 2013, ATS continued to achieve its strategic objectives implying maintenance of the existing status in international organisations for accreditation only to confirm its position at EU and international levels. Multilateral agreements that ATS signed with EA, ILAC and IAF provide economically measurable results which imply removal of barriers to trade and possibility for people, products and services to cross EU and world borders. Accreditation brings trust in the services of accredited laboratories, certification and inspection bodies and thereby provides products, people and services with the “international trade passport” given that these agreements are internationally recognised.

In order to attain its objective (signing of the EA MLA and extension to the EA MLA scope whereby it will be possible to confirm ILAC membership and consequently sign new IAF MLA to include certification of management systems and certification of persons), ATS carried out a great number of different activities and made extensive changes to its management system documents in order to upgrade them.

The most important activities that ATS carried out in 2013 related to the following:

- successful completion of another EA peer evaluation, and extension to the EA MLA,
- further upgrade of the ATS procedures and accreditation system and conformance with EA, ILAC and IAF procedures,
- successful testing and launching of all the elements of the new ATS IT system,
- increase in the number of competent assessors and technical experts, and members of the Accreditation Committees,
- upgrade of competence of all those participating in accreditation procedure and all those that are either outsourced or recruited on a permanent basis, and professional development of a larger number of employees,
- extension of the ATS scope of activities to the new fields of accreditation (personal protective equipment, PT providers and forensic laboratories),
- commencement and implementation of preparatory activities pertaining to the transition to the new versions of the following standards: ISO/IEC 17024, ISO/IEC 17065, ISO 15189,
- improved cooperation with interested parties (respective ministries, consumers, and accredited CABs) through greater involvement of all interested parties in the work of ATS organs and bodies, and continuous promotion of the importance of accreditation and its role,
- increase in the number of granted accreditations (7.17% increase when compared with 2012 data),
- increase in the number of training sessions and seminars for assessors and technical experts aiming at maintaining and upgrading their competence, whereby the number of entries in the Register of Assessors and Technical Experts was significantly increased (105 newly appointed assessors and technical experts),
- participation in EU technical assistance projects and regional projects,
- provision of a higher level of transparency of the operation and availability of necessary information, documents and notices by means of a comprehensive and informative ATS website that is constantly enriched by new information to keep up with the latest trends at national and international levels.

ATS

2013

2014

БУДУЋЕ АКТИВНОСТИ

У складу са својим стратешким циљевима и политиком квалитета активности АТС-а у 2014. години биће усмерене ка:

- формалном завршетку поновног колегијалног оцењивања од стране ЕА и проширењу обима ЕА МЛА за области акредитације сертификационих тела за сертификацију система менаџмента и сертификацију особа што подразумева потписивање ЕА МЛА споразума након састанка ЕА МАС савета на којем ће бити извршена анализа како извештаја тима оцењивача ЕА тако и извештаја Радне групе ЕА МАС савета,
- проширење обима IAF МЛА споразума,
- успешном инкорпорирању усвојене стратегије АТС-а у Стратегију инфраструктуре квалитета у Републици Србији,
- повећању ангажовања сталних и привремених техничких комитета АТС-а на решавању одређених проблема како би се успоставила потпуна функционалност свих привремених техничких комитета,
- остваривању потпуне функционалности информационог система АТС-а,
- успешној реализацији преласка на нова издања стандарда (ISO/IEC 17024, ISO/IEC 17065, ISO 15189),
- реализацији активности акредитације у области мерила, вага са неаутоматским функционисањем и у области опреме и заштитних система намењених за употребу у потенцијално експлозивним атмосферама,
- повећању ефикасности реализације поновних оцењивања,
- повећању броја оцењивача и техничких експерата,
- повећању компетентности стално запослених у АТС-у,
- унапређењу промоције акредитације.

FUTURE ACTIVITIES

In accordance with its strategic objectives and quality policy, the ATS activities in 2014 will be focused on:

- formal completion of the EA re-evaluation and extension of the EA MLA to include accreditation of certification bodies providing certification of management systems and certification of persons which implies signing of the EA MLA after the EA MAC meeting when both the report of the EA peer evaluation team members and report of the EA Task Force Group will be analysed,
- extension of the IAF MLA,
- successful incorporation of the adopted ATS Strategy into the Quality Infrastructure Strategy of the Republic of Serbia,
- increased level of participation of the ATS standing and ad hoc technical committees in solving specific problems to achieve full functionality of all ad hoc technical committees,
- full functionality of the IT system,
- successful implementation of activities related to the transition to the new versions of the following standards: ISO/IEC 17024, ISO/IEC 17065, ISO 15189,
- implementation of activities related to accreditation in the field of measuring instruments, non-automatic weighing instruments, and equipment and protective systems intended for use in potentially explosive atmospheres,
- increased efficiency of reassessments,
- increase in the number of assessors and technical experts,
- increased level of competence of the ATS employees,
- further promotion of accreditation.

Акредитација

У току 2013. године АТС је обављао активности у процесу акредитације (послови оцењивања у поступку додељивања, проширења, обнављања акредитације и надзорних активности) на укупно **617** предмета што је исти број предмета као и у 2012. години.

Након свих спроведених активности оцењивања у складу са одговарајућим процедурама донето је **986** различитих одлука о акредитацији.

Током 2013. године спроведено је **309** одлучивања по предметима у којима је учествовала Комисија за акредитацију у складу са процедуром АТС-ПР15, *Одлучивање и додела акредитације*.

У АТС је у овој години пристигло укупно **44** пријаве за акредитацију што, у односу на 62 пријаве из 2012. године, представља смањење од 29,03%. Смањење се бележи будући да није било нових пријава за акредитацију лабораторија за еталонирање и сертификационих тела за сертификацију производа, као и због мањег броја нових пријава за акредитацију лабораторија за испитивање и контролних тела. У 2013. години примљена је и прва пријава за акредитацију провајдера за испитивање оспособљености (ПТ провајдера).

Највећи број пристиглих пријава за акредитацију је и даље у области контролисања (иако је забележено смањење у односу на 2012. годину од 35,48%), а потом у области лабораторија за испитивање (иако је забележено смањење у односу на 2012. годину од 19%).

У току 2013. године додељено је **58** акредитација па је евидентно да је већина истих додељена лабораторијама за испитивање (18), односно контролним телима (28), мада је у поређењу са прошлом годином за обе врсте акредитације присутно смањење броја додељених акредитација (смањење броја додељених акредитација важи и за лабораторије за еталонирање и медицинске лабораторије). Ове године је додељен значајан број акредитација у области сертификације производа (6), а по први пут су додељене и акредитације сертификационим телима за сертификацију особа (2).

Accreditation

In 2013, ATS actively participated in the implementation of accreditation activities (assessment activities related to accreditation granting, extension of the scope and renewal thereof, and surveillance activities) as regards a total of **617** files the number of which remained the same as in 2012.

After all assessment activities have been implemented in line with the relevant procedures, **986** different decisions on accreditation were made.

In 2013, **309** decisions on accreditation were made when the Accreditation Committee took part in accordance with the procedure entitled *ATS-PR15, Decision-making and Granting Accreditation*.

In 2013, ATS received a total of **44** applications for accreditation which is a 29.03% decrease when compared with 62 applications received in 2012. The decrease occurred since there were no new applications for accreditation in case of calibration laboratories and certification bodies providing certification of products, and decreased number of new applications for accreditation in case of testing laboratories and inspection bodies. Furthermore, ATS received the first application for accreditation of proficiency testing providers (PT providers) in 2013.

The largest number of received applications for accreditation is still in the field of inspection (although a 35.48% decrease occurred when compared with 2012 data), which is followed by those in the field of testing laboratories (although a 19% decrease occurred when compared with 2012 data).

In 2013, a total of **58** accreditations were granted, whereas the largest number thereof was granted to testing laboratories (18) and inspection bodies (28). However, the number of accreditations granted to both types of CABs decreased when compared with 2012 data (decrease in the number of granted accreditations also occurred in case of calibration and medical laboratories). A significant number of accreditations was granted this year in the field of certification of products (6), while first accreditations were granted to certification bodies providing certification of persons (2).

Активности АТЦ-а у области акредитације ATS Accreditation Activities

ТАБЕЛА / TABLE 1

Преглед броја предмета за период 2010-2013. година:
Number of files in the period between 2010 and 2013:

Година/Year	2010	2011	2012	2013
Број предмета/ Number of files	506	586	617	617
Повећање броја/ Increase in the number	19,3%	15,8%	5,3%	-

ТАБЕЛА / TABLE 2

Након свих спроведених активности оцењивања у складу са одговарајућим процедурама донето је **986** различитих одлука о акредитацији од којих издвајамо следеће:
After all assessment activities have been implemented in line with the relevant procedures, **986** different decisions on accreditation were made, whereas the following ones are the most significant:

Одлучивање о акредитацији / Decisions on accreditation	Укупно / Total
Додела акредитације/ Granting of accreditation	58
Обнављање акредитације/ Reaccreditation	69
Проширење акредитације/ Extension of the scope of accreditation	110
Продужење акредитације/ Accreditation extension	9
Смањење обима акредитације/ Reduction in the scope of accreditation	160
Суспензија акредитације/ Suspension of the scope of accreditation	43
Укидање акредитације/ Accreditation withdrawal	23
Одржавање акредитације/ Accreditation maintenance	244
Пренос акредитације/ Accreditation transfer	4
Укидање суспензије/ Suspension lifting	23

ТАБЕЛА / TABLE 3

Преглед броја нових пријава за акредитацију за период 2010-2013. година:
Number of new applications for accreditation in the period between 2010 and 2013:

Год./врста/ Year/field	ЛИ/TL	ЛЕ/CL	МЛ/ML	ПТП/ PTR	КТ/IV	СТСП/ PrC	СТСО/ PC	СТСМ/ MS	Укупно/Total
2010	34	19	-	-	32	1	1	3	90
2011	25	5	3	-	48	11	2	2	96
2012	21	3	2	-	31	3	1	1	62
2013	17	-	3	1	20	-	1	2	44

ТАБЕЛА / TABLE 4

Додељене акредитације према врсти акредитације:
Accreditations granted as per the field of accreditation:

Додела акредитације / Accreditation granting	Број / No
Лабораторије за испитивање/Testing laboratories	18
Лабораторије за еталонирање/Calibration laboratories	2
Медицинске лабораторије/Medical laboratories	1
Контролна тела/Inspection bodies	28
Сертификациона тела за сертификацију производа/Certification bodies providing certification of products	6
Сертификациона тела за сертификацију система менаџмента/ Certification bodies providing certification of management systems	1
Сертификациона тела за сертификацију особа/Certification bodies providing certification of persons	2
Укупно/Total	58

ТАБЕЛА / TABLE 5

Број акредитација на дан 31.12.2013. године износио је:
Number of active CAB accreditations as of 31.12.2013 amounted to:

Врста акредитованог ТОУ/Type of accredited CAB	Број/No
Лабораторије за испитивање/Testing laboratories SRPS ISO/IEC 17025	307
Лабораторије за еталонирање/Calibration laboratories SRPS ISO/IEC 17025	53
Медицинске лабораторије/Medical laboratories SRPS ISO 15189	9
Сертификациона тела за сертификацију производа/Certification bodies providing certification of products SRPS EN 45011	20
Контролна тела/Inspection bodies SRPS ISO/IEC 17020	124
Сертификациона тела за сертификацију система менаџмента/Certification bodies providing certification of management systems (QMS) SRPS ISO/IEC 17021	8
Сертификациона тела за сертификацију система менаџмента/Certification bodies providing certification of management systems (EMS) SRPS ISO/IEC 17021	7
Сертификациона тела за сертификацију система менаџмента/Certification bodies providing certification of management systems (FSMS) SRPS ISO/IEC 17021	5
Сертификациона тела за сертификацију система менаџмента/ Certification bodies providing certification of management systems (OHSAS) SRPS ISO/IEC 17021	6
Сертификациона тела за сертификацију особа/Certification bodies providing certification of persons SRPS ISO/IEC 17024	2

Измена и доношење нових докумената

У току 2013. године укупно је донето 18 нових докумената и 17 нових издања, а извршена је измена 41 документа у циљу успостављања уређеног система менаџмента и ефикаснијих процедура усклађених са Законом о акредитацији и усаглашених са документима ЕА, ИЛАС-а и ИАФ-а.

Укупан број важећих докумената система менаџмента је следећи: 7 пословника, 7 правила, 15 процедура, 31 упутство, 4 регистра и 80 модела образаца.

Од нових докумената система менаџмента АТЦ-а, која су донета током 2013. године, издвајамо следећа: АТЦ-ПА07, Правила за коришћење знака (логотипа) АТЦ-а; АТЦ-УП25, Акредитација за послове узорковања; АТЦ-УП26, Смерница за оцењивање СТ у области органске производње; АТЦ-УП27, Смернице за акредитацију лабораторија за испитивање које обављају микробиолошка испитивања; АТЦ-УП28, Акредитација лабораторија за флексибилни обим акредитације; АТЦ-УП29, Смернице за примену SRPS ISO/IEC 17025 при оцењивању и акредитацији лабораторија које обављају сензорска испитивања; АТЦ-УП30, Смернице за исказивање обима акредитације провајдера за испитивање оспособљености; АТЦ-УП31, Примена ISO/IEC 17021 у провери интегрисаних система менаџмента; АТЦ-УП32, Интерна контрола основних метролошких параметара вага са неаутоматским функционисањем између два еталонирања; АТЦ-УП33, Политика промоције мултилатералних споразума.

Такође, постојећа документа система менаџмента су доживела нова издања од којих издвајамо следећа: АТЦ-ПА01, Правила акредитације, издање 9; АТЦ-ПА04, Правила за коришћење симбола акредитације, позивање на акредитацију и позивање на статус АТЦ-а као потписника ЕА МЛА, ИЛАС МРА и ИАФ МЛА споразума; АТЦ-ПА05, Правила прекограничне акредитације; АТЦ-ПР17, Подуговарање оцењивања; АТЦ-УП13, Категоризација налаза.

Важећа документа система менаџмента АТЦ-а / Valid ATS management system documents:

Врста документа/ Document type	2010	2011	2012	2013
Пословници/Manuals and rules of procedure	4	5	7	7
Правила/Rules	6	6	6	7
Процедуре/Procedures	14	14	14	15
Упутства/Guidelines	13	19	24	31
Регистри/Registers	3	3	2	4
Обрасци/Forms	54	63	57	80

Нове области акредитације

Током 2013. године настављене су активности на развоју нових области акредитације па су сходно томе покренути следећи пројекти у току 2013. године везани за акредитацију: тела у области личне заштитне опреме (у складу са Правилником о личној заштитној опреми, „Службени гласник РС“, бр. 100/2011), форензичких лабораторија (у складу са стандардом SRPS ISO/IEC 17025:2006), мерила (у складу са Правилником о мерилима, „Службени гласник РС“ бр. 63/13), вага са неаутоматским функционисањем (у складу са Правилником о вагама са неаутоматским функционисањем, „Службени гласник РС“ бр. 17/13), опреме (у складу са Правилником о опреми и заштитним системима намењеним за употребу у потенцијално експлозивним атмосферама, „Службени гласник РС“ бр. 1/13). Ове активности проширења су реализоване у складу са процедуром АТЦ-ПР13, Проширење активности АТЦ-а.

Amendments to and Adoption of New Documents

In 2013, there was a total of 18 new documents, and 17 new issues, whereas 41 documents were revised with the aim of establishing a regulated management system and more efficient procedures harmonised with the Law on Accreditation and EA, ILAC and IAF documents. Total number of valid management system documents is as follows: 7 manuals and rules of procedure, 7 rules, 15 procedures, 31 guidelines, 4 registers and 80 model forms.

In 2013, the following management system documents were adopted: ATS-PA07, Rules for the Use of ATS Logo; ATS-UP25, Accreditation of Sampling Activities; ATS-UP26, Assessment of Certification Bodies in the Field of Organic Production; ATS-UP27, Accreditation of Laboratories Performing Microbiological Testing; ATS-UP28, Accreditation of Laboratories for Flexible Scopes; ATS-UP29, Guidelines for the Application of SRPS ISO/IEC 17025 When Performing Assessments of and Granting Accreditation to Sensory Testing Laboratories; ATS-UP30, Guides for the Formulation of the Scope of Accreditation for Proficiency Testing Providers; ATS-UP31, Application of ISO/IEC 17021 for Audits of Integrated Management Systems; ATS-UP32, Internal Control of Basic Metrological Parameters in Non-automatic Weighing Instruments between Two Calibrations; ATS-UP33, ATS Policy for Promotion of the MLAs.

Furthermore, new issues of the management system documents were produced, whereas the emphasis is on the following: ATS-PA01, Rules of Accreditation, issue 9; ATS-PA04, Rules for the Use of Accreditation Symbol, Text Reference to Accreditation and ATS Status as a Signatory to the EA MLA, ILAC MRA and IAF MLA; ATS-PA05, Rules of Cross-frontier Accreditation; ATS-PR17, Assessment Subcontracting; ATS-UP13, Categorisation of Nonconformities.

Стање измена и нових издања докумената / Status of amended documents and newly adopted documents:

Врста документа/ Document type	број нових издања 2010./No of new issues	број нових издања 2011./ No of new issues	број нових издања 2012./ No of new issues	број нових издања 2013./ No of new issues	број измена 2010./No of changes	број измена 2011./ No of changes	број измена 2012./ No of changes	број измена 2013./ No of changes
Пословници/ Manuals and rules of procedure	1	2	2	1	-	1	1	1
Правила/Rules	-	2	1	3	2	3	1	3
Процедуре/ Procedures	-	4	5	6	8	13	5	5
Упутства/Guidelines	-	10	7	3	4	6	5	8
Регистри/Registers	-	-	-	-	-	-	-	-
Обрасци/Forms	3	10	2	4	14	17	9	24
Укупно/Total	4	28	17	17	28	40	21	41

New Fields of Accreditation

In 2013, ATS continued performance of its activities to develop the new fields of accreditation when new projects were launched in 2013 as regards accreditation of: personal protective equipment (in keeping with the Regulation on Personal Protective Equipment, "Official Gazette of the RS" No. 100/2011), forensic laboratories (as per SRPS ISO/IEC 17025:2006), measuring instruments (in keeping with the Regulation on Measuring Instruments, "Official Gazette of the RS" No. 63/13), non-automatic weighing instruments (as per SRPS ISO/IEC 17025:2006), measuring instruments (in keeping with the Regulation on Non-automatic Weighing Instruments, "Official Gazette of the RS" No. 17/13), and equipment (in keeping with the Regulation on Equipment and Protective Systems Intended for Use in Potentially Explosive Atmospheres, "Official Gazette of the RS" No. 1/13). These activities were implemented in keeping with the procedure entitled ATS-PR13, Extension of the Scope of the ATS Activities.

Управни одбор

Управни одбор (УО) је током 2013. године одржао 7 седница. Од докумената, које је донео УО, издвајамо следећа: Одлука о висини трошкова акредитације; Правилник о раду Акредитационог тела Србије; Финансијски извештај Акредитационог тела Србије за 2012. годину; Извештај о попису потраживања, обавеза и новчаних средстава АТЦ-а и Извештај комисије за попис основних средстава и ситног инвентара АТЦ-а за 2012. годину; Извештај о раду Акредитационог тела Србије за 2012. годину; Програма рада са Финансијским планом Акредитационог тела Србије за 2014. годину; одлука о Измени и допуни Програма рада са Финансијским планом Акредитационог тела Србије за 2013. годину.

УО је донео и следеће одлуке о проширењу области деловања АТЦ-а: за форензичке лабораторије; за успостављање нове шеме акредитације у области личне заштитне опреме за лабораторије за испитивање/ контролна тела/сертификациона тела; за акредитацију у области мерила и у области вага са неаутоматским функционисањем за контролна тела/сертификациона тела; за акредитацију у области опреме за контролна тела/сертификациона тела.

Будући да је мандат Комисије за жалбе истекао у децембру 2013. године, а сходно члану 17. став 1. тачка 13) Статута АТЦ-а, УО је на својој седници од 26. децембра донео одлуку којом се именује нова Комисија за жалбе. Сходно члану 57. Статута АТЦ-а, за председника Комисије именује се представник Министарства, а за чланове Комисије се именују, према врсти акредитације, два експерта за лабораторије, два експерта за контролна тела и два експерта за сертификациона тела. УО је, поред чланова Комисије за жалбе, именовано и њихове заменике.

Заједничке седнице Управног одбора и Савета за акредитацију

Током 2013. године одржане су три заједничке седнице УО и Савета за акредитацију (СА) и то: 20. фебруара 2013. године када су УО и СА усвојили нову Анализу односа Акредитационог тела Србије са повезаним телима. Такође, УО и СА су дали сагласност за доношење новог документа АТЦ-а - *Правила прекограничне акредитације* којим се дефинише политика коју АТЦ примењује у поступку акредитације ТОО са седиштем изван територије Републике Србије и ТОО из Републике Србије која имају локације и/или кључне активности на којима обављају

послове оцењивања усаглашености у иностранству, као и политику сарадње са другим акредитационим телима у случајевима прекограничне акредитације.

На другој заједничкој седници од 20. маја 2013. године УО и СА су дали сагласност на доношење следећих докумената: *Правила акредитације – издање 9*; АТЦ-ПА04, *Правила за коришћење симбола акредитације, позивање на акредитацију и позивање на статус АТЦ-а као потписника ЕА МЛА, ИЛАС МРА и ИАФ МЛА споразума – издање 3*, и АТЦ-ПА07, *Правила за коришћење знака (логотипа) Акредитационог тела Србије – издање 1*.

На трећој заједничкој седници УО и СА од 26. децембра 2013. године **Јасна Стојановић**, в.д. директора АТЦ-а, је дала сумарни извештај и преглед свих активности и резултата које је АТЦ постигао током 2013. године, укључујући и колегијално оцењивање АТЦ-а од стране ЕА. СА је, између осталог, извршио и именоване нових чланова техничких комитета за контролна и сертификациона тела и усвојен је Извештај о раду међународних организација за акредитацију.

Надзорни одбор

На седници одржаној 19. марта 2013. године Надзорни одбор (НО) је, сходно члану 26. Одлуке о изменама и допунама оснивачког акта Акредитационог тела Србије („Службени гласник РС“ бр. 14/11) и члана 41. Статута Акредитационог тела Србије („Службени гласник РС“ бр. 97/11), усвојио Извештај Надзорног одбора о извршеном надзору над законитошћу рада и финансијском пословању Акредитационог тела Србије за 2012. годину. Такође је извршио контролу веродостојности и комплетности Финансијског извештаја Акредитационог тела Србије за 2012. годину и, након добијања свих потребних објашњења, донео одлуку о усвајању Финансијског извештаја Акредитационог тела Србије за 2012. годину.

5. јула 2013. године чланови НО су присуствовали 15. седници УО на којој су заједнички разматрали Финансијски извештај Акредитационог тела Србије за период јануар-јуни 2013. године и Измену и допуна Програма рада са Финансијским планом Акредитационог тела Србије за 2013. годину, а у циљу усклађивања са висином средстава намењених за финансирање АТЦ-а утврђених Законом о изменама и допунама Закона о буџету Републике Србије за 2013. годину („Сл. гласник РС“, бр. 59/2013).

Друга седница НО није одржана будући да је председник НО, проф. др **Александар Гајић**, поднео оставку на лични захтев након именовања на место државног секретара Министарства просвете, науке и технолошког развоја.

20.05.2013.

26.12.2013.

Management Board

In 2013, MB held 7 meetings when it adopted the documents the following of which were the most significant: Accreditation Charging Policy Document, ATS Rules of Procedure, ATS Financial Report for 2012, Report on the ATS Claims, Liabilities and Capital, and 2012 Report of the Capital Assets and Small Inventory Committee, 2012 Annual Report of the Accreditation Body of Serbia, 2014 ATS Work Programme and Financial Plan, Decision on the Amendments to the 2013 ATS Work Programme and Financial Plan.

Furthermore, MB made the following decisions on the extension of the scope of ATS activities to include: forensic laboratories, accreditation in the field of personal protective equipment for testing laboratories/inspection bodies/certification bodies, measuring instruments, non-automatic weighing instruments for inspection bodies/certification bodies, and equipment for inspection bodies/certification bodies.

Given that the mandate of the Appeals Committee expired in December 2013 and pursuant to Article 17, paragraph 1, point 13) of the ATS Statute, MB made a decision at its meeting held on 26th December to appoint new members of the Appeals Committee. Pursuant to Article 57 of the ATS Statute, the Appeals Committee Chair shall be a representative of the Ministry, while two experts for laboratories, two experts for inspection bodies and two experts for certification bodies shall be appointed as members of the Appeals Committee depending on the field of accreditation. In addition to the members of the Appeals Committee, MB also appointed their deputies.

Joint meetings of the Management Board and Accreditation Council

In 2013, three joint meetings of the MB and Accreditation Council (AC) were held: on 20th February 2013 when MB and AC adopted the new ATS Related Bodies Relationship Analysis. Moreover, MB and AC gave their consent for the adoption of the new ATS document - *Rules of Cross-frontier Accreditation* laying down the policy applied by ATS when accreditation is granted to CABs having their head offices outside the Republic of Serbia or to CABs established in the Republic of Serbia having sites and/or key activities in another country, and the policy relating

to cooperation with other accreditation bodies in case of cross-frontier accreditation.

At their second joint meeting held on 20th May 2013 MB and AC gave their consent for the adoption of the following documents: Rules of Accreditation – issue 9; ATS-PA04, Rules for the Use of Accreditation Symbol, Text Reference to Accreditation and ATS Status as a Signatory to the EA MLA, ILAC MRA and IAF MLA – issue 3, and ATS-PA07, Rules for the Use of ATS Logo – issue 1.

At the third joint MB and AC meeting held on 26th December 2013 **Jasna Stojanović**, ATS Acting Director, presented a summary report and all activities and results that ATS achieved in 2013, including ATS peer evaluation performed by EA. Among other things, AC appointed new members of technical committees for inspection and certification bodies, whereas the Report on the Work of International Organisations for Accreditation was adopted.

Supervisory Board

At its meeting held on 19th March 2013 the Supervisory Board (SB) adopted, pursuant to Article 26 of the Decision on Amendments of the Act on Establishment of the Accreditation Board of Serbia (Official Gazette of the RS, No. 14/11) and Article 41 of the AST Statute (Official Gazette of the RS, No. 97/11), the SB Report on the Conducted Surveillance into the Legitimacy of the ATS Work and Financial Activities for 2012. Moreover, it checked the authenticity and completeness of the 2012 Financial Report of the Accreditation Body of Serbia and, after it had obtained all the necessary explanations, it made a decision to adopt the 2012 Financial Report of the Accreditation Body of Serbia.

On 5th July 2013, the SB members attended the 15th MB meeting when they jointly reviewed the Financial Report of the Accreditation Body of Serbia for the period between January and June 2013 and Amendments to the 2013 ATS Work Programme and Financial Plan in order to level the financial assets intended for the ATS operation as stipulated by the Law on Amendments to the Law on the 2013 Budget of the Republic of Serbia (Official Gazette of the RS, No. 59/2013).

The second SB meeting was not held given that the SB Chair, Prof. **Aleksandar Gajić** PhD, resigned from this post at his own request after he had been appointed as the Deputy Minister at the Ministry of Education, Science and Technological Development.

Позитивна оцена ЕУ о систему акредитације у Србији

У документу Европске комисије „Serbia 2013 Progress Report“, објављеном 16. октобра 2013. године у Бриселу, позитивно је оцењен систем акредитације у Србији. У делу извештаја, посвећеном европским стандардима, а који се односи на унутрашње тржиште и слободан промет роба у Србији, анализирани су следеће секторске области: стандардизација, акредитација, метрологија и надзор на тржишту. У извештају Европске комисије је дата анализа законодавства, административних капацитета, секторских стратегија и политика Србије, као и развоја тржишта у односу на правне тековине ЕУ (Acquis), а у складу са Уговором о стабилизацији и придруживању и примарним циљевима које треба остварити приликом придруживања ЕУ.

У извештају је оцењено да је у области оцењивања усаглашености и акредитације дошло до значајног напретка узимајући у обзир

повећање броја акредитованих ТОУ. АТЦ је са ИЛАС-ом потписао мултилатерални споразум о међусобном признавању (ILAC MRA) за области испитивања, еталонирања и контролисања, а са ИАФ-ом је потписан мултилатерални споразум о међусобном признавању (IAF MLA) за област сертификације производа. Прво домаће сертификационо тело признато је од стране Европске комисије за обављање послова сертификације органских производа у складу са законодавством Европске уније како би се органски производи из Србије несметано извозили и пласирали на тржиште Европске уније. АТЦ је проширио обим својих активности сходно новообјављеним правилницима којима су транспоноване директиве „Новог приступа“ у домаће законодавство, али је ипак оцењено да је потребно унапредити капацитете АТЦ-а кроз повећање броја запослених.

Тим оцењивача ЕА спровео поновно колегијално оцењивање АТЦ-а

АТЦ је у периоду од 9. до 13. септембра 2013. године био предмет поновног колегијалног оцењивања тима оцењивача ЕА у складу са процедуром *EA-2/02 M: 2011 EA Policy and Procedures for the Multilateral Agreement (Annex 9)* и захтевом који је АТЦ поднео крајем 2012. године за проширење постојећег мултилатералног споразума о међусобном признавању еквивалентности система акредитације у оквиру ЕА (EA MLA) на област сертификационих тела за сертификацију система менаџмента и сертификационих тела за сертификацију особа.

Поновно колегијално оцењивање спроведено је са циљем провере усклађености успостављеног система акредитације са захтевима стандарда ISO/IEC 17011, одговарајућим захтевима европске регулативе (Уредба (ЕЗ) бр. 765/2008), као и са смерницама и упутствима међународних организација за акредитацију (ЕА, ИЛАС и ИАФ).

Поред оцењивања у седишту АТЦ-а, извршено је и осведочење у рад тимова за оцењивање АТЦ-а током 11 оцењивања ТОУ (2 лабораторије за испитивање, 2 лабораторије за еталонирање, 2 сертификациона тела за сертификацију система менаџмента, 1 сертификационо тело за сертификацију производа, 1 сертификационо тело за сертификацију особа, 2 контролна тела и 1 медицинска лабораторија).

У складу са поменутом процедуром ЕА, а након добијања нацрта извештаја тима оцењивача ЕА, АТЦ је предложио спровођење адекватних мера како би се отклониле утврђене неусаглашености и забринутости. Након усвајања предлога корективних мера од стране тима ЕА, извештај ће бити послат Секретаријату Савета за мултилатералне споразуме

ЕА (ЕА MAC) који ће формирати Радну групу (Task Force Group) како би иста доставила своје мишљење свим члановима ЕА. Очекује се да ће на састанку ЕА MAC савета бити извршена анализа како извештаја тима оцењивача ЕА тако и извештаја Радне групе ЕА и верујемо да ће већином гласова бити донета одлука о потписивању мултилатералног споразума између АТЦ-а и ЕА који ће сада, поред предлога за одржавање статуса потписника ЕА MLA споразума за области лабораторија за испитивање, лабораторија за еталонирање, медицинских лабораторија, контролних тела и сертификационих тела за сертификацију производа, укључити и област сертификационих тела за сертификацију система менаџмента и сертификационих тела за сертификацију особа.

Тим оцењивача ЕА и запослени АТЦ-а након завршеног колегијалног оцењивања

Positive EU assessment of the Serbian accreditation system

The European Commission's "Serbia 2013 Progress Report", published on 16th October 2013 in Brussels, provided a positive assessment of the Serbian accreditation system. The following sectoral fields were analysed in a part of the Report pertaining to EU standards, internal market and free movement of goods in Serbia: standardisation, accreditation, metrology and market surveillance. Pursuant to the *Stabilisation and Association Agreement* and primary objectives to be attained during the EU accession process, the EC report provides the analysis of the Serbian legislation, administrative capacities, sectoral strategies and policies, and market development in relation to the EU Acquis.

Significant progress was reported in the field of conformity assessment and accreditation given the increase in the number of accredited CABs. ATS

signed the ILAC MRA for the following fields: calibration, testing, and inspection, and the IAF MLA for product certification. A national certification body was recognised for the first time by the European Commission (EC) as a body performing certification of organic products in line with the EU Acquis and thus enabling Serbia to freely export to and place its organic products on the EU market. ATS extended the scope of its activities in keeping with the newly published regulations transposing the "New Approach" Directives into Serbian legislation. However, staffing levels of ATS remain insufficient to handle these new tasks.

Another peer evaluation of ATS

ATS was peer evaluated again by the EA assessment team in the period between 9th September and 13th September 2013 in accordance with the *EA-2/02 M: 2011 EA Policy and Procedures for the Multilateral Agreement (Annex 9)* and an application that ATS submitted at the end of 2012 to extend the scope of the EA MLA to include certification of management systems and certification of persons.

The peer evaluation was performed once again to evaluate the compliance of established accreditation system with the requirements of ISO/IEC 17011, relevant requirements of the EU legislation (Regulation (EC) No. 765/2008), and with guidance documents of

international organisations for accreditation (EA, ILAC and IAF).

In addition to assessments performed at the ATS head office, witnessing of the work of the ATS assessment teams was performed during assessments of 11 CABs (2 testing laboratories, 2 calibration laboratories, 2 certification bodies providing certification of management systems, 1 certification body providing certification of products, 1 certification body providing certification of persons, 2 inspection bodies, and 1 medical laboratory).

Pursuant to the said procedure, and after the draft report to be produced by the EA team, ATS proposed undertaking of adequate actions in order to eliminate the identified nonconformities and concerns. After the proposed corrective actions have been adopted by the EA team, the report will be produced and sent to the EA Secretariat of the EA MAC. The EA MAC Task Force Group will be established and it shall submit its opinion to all EA members. It is expected that the report of the EA peer evaluation team members and report of the EA Task Force Group will be analysed at the EA MAC meeting, and we believe that a decision on signing of the multilateral agreement between ATS and EA will be made by majority vote. The signed EA MLA will, in addition to testing laboratories, calibration laboratories, medical laboratories, inspection bodies and certification bodies providing certification of products, include certification bodies providing certification of management systems and certification bodies providing certification of persons.

Учествовање у раду међународних организација

- Током 2013. године одржане су 31. и 32. Генерална скупштина ЕА у чијем раду су учествовали и представници АТЦ-а. Током заседања Генерална скупштина доноси, као орган који усваја стратегију и генералне политике на нивоу ЕА, резолуције које су од значаја за рад свих акредитационих тела потписница мултилатералних споразума о међусобном признавању акредитације (ЕА МЛА);
- у оквиру сарадње са ЕА током 2013. године представници АТЦ-а су учествовали и у раду Комитета за сертификациона тела (ЕА СС) и Комитета за контролна тела (ЕА ИС) када је у периоду од 12. до 14. марта 2013. године домаћин био АТЦ, Комитета за лабораторије (ЕА ЛС), Савета за мултилатералне споразуме (ЕА МАС), Хоризонталног комитета (ЕА ННС), Комитета за комуникације и публикације (ЕА НСР), састанка Радне групе у сектору за медицину (ЕА ЛС Health Care Laboratory Medicine) и Радне групе ЕА за међулабораторијска поређења у области еталонирања (ЕА-ЛС/ВГ ИЛС's calibration);
- осим састанцима ЕА, представници АТЦ-а присуствовали су и заједничким састанцима техничких комитета ИЛАС-а и ИАФ-а и седницама генералних скупштина које се одржавају једном годишње.

Participation in the Work of International Organisations

- In 2013, 31st and 32nd meetings of the EA General Assembly (EA GA) were held and those were attended by ATS representatives. During its meetings EA GA adopts, as the EA body that takes decisions in respect of strategy and general policies, resolutions affecting the work of all accreditation bodies signatories to the EA MLA;
- ATS representatives participated, as part of the 2013 cooperation with EA, in the work of the Certification Committee (EA CC) and Inspection Committee (EA IC) when ATS hosted the said meetings in the period between 12th and 14th March 2013, Laboratory Committee (EA LC), Multilateral Agreement Committee (EA MAC), Horizontal Harmonization Committee (EA HHC), Communications and Publications Committee (EA CPC) and in the work of the EA LC Health Care Laboratory Medicine and EA-LC/WG ILC's calibration;
- In addition to EA meetings, ATS representatives took part in the ILAC & IAF technical committee meetings and their GA annual meetings.

12.03.2013.

19.09.2013.

Атмосфера са предавања

Током 2013. године АТС је био укључен у већи број пројеката финансираних од стране ЕУ и Савезне Републике Немачке:

- A. Регионални РТВ пројекат „Промоција регионалне сарадње у Југоисточној Европи у области инфраструктуре квалитета“;
- B. GIZ/ACCESS пројекат – „Стратегија развоја инфраструктуре квалитета“ (Програм подршке повећању конкурентности малих и средњих предузећа у Србији);
- B. Регионални пројекат IPA 2011 „Инфраструктура квалитета у земљама западног Балкана и Турској“ који је започео у августу 2011. године и
- Г. GIZ пројекат – Немачки пројекат подршке развоја органске производње у Србији.

У оквиру претходно наведених пројеката техничке помоћи најважније су биле следеће активности:

A. Активности регионалног РТВ пројекта

1. Радионица „EA policy for conformity assessment schemes (EA 2/11)“ – Београд, Србија, 05.02.-06.02.2013.
2. Округли сто – Сплит, Хрватска, 16.05.2013.
3. Обука „Revision of ISO/IEC 17021:2011 and application in the regulated area“ – Загреб, Хрватска, 24.09.-25.09.2013.
4. Радионица „Размена искустава водећих оцењивача (ISO/IEC 17025)“ – Београд, Србија, 16.10.-17.10.2013.

B. Активности GIZ/ACCESS пројекта

1. Обука „Акредитација у области директиве за лифтове бр. 95/16/EC“ – Београд, Србија, 18.03.-21.03.2013., 07.05.-09.05.2013., 13.11.-15.11.2013.
2. Обука „Акредитација у области директиве за опрему под притиском бр. 97/23/EC“ – Београд, Србија, 03.04.-05.04.2013.
3. Студијско путовање (посета Немачком акредитационом телу (DAkkS), државној администрацији надлежној за нотификацију, нотификованом телу TÜV SÜD) – Немачка, 08.04.-12.04.2013.

B. Активности регионалног пројекта IPA 2011

1. Регионална радионица посвећена оцењивању усаглашености (други тематски дан 9. међународне конференције „КОМПЕТЕНТНОСТ ЛАБОРАТОРИЈА 2013.“) – Опатија, Хрватска, 06.11.-09.11.2013.

Г. Активности GIZ пројекта

1. Оцењивање (уз подршку иностраног техничког оцењивача) сертификационог тела за сертификацију производа ORGANIC CONTROL SYSTEM DOO Суботица у циљу пријаве Европској комисији и стављања на Листу препознатих еквивалентних СТ – Суботица, Србија, 20.08.-21.08.2013.
2. Радна група за ажурирање Инструкције за извоз органских производа у ЕУ – Београд, Србија, 05.08.2013.

20.03.2013.

15.04.2013.

In 2013, ATS was involved in a larger number of EU funded projects, and those funded by the German Government:

- A. Regional PTB project entitled *Promotion of the regional cooperation in South Eastern Europe in the field of quality infrastructure*
- B. GIZ/ACCESS project entitled *Governmental Development Strategy for Quality Infrastructure* (Programme for Private Sector Development in Serbia)
- C. Regional IPA 2011 project entitled *Quality Infrastructure in the Western Balkans and Turkey* that commenced in August 2011
- D. GIZ project supporting the development of organic farming in Serbia.

The following activities were the most important ones performed by the aforementioned technical assistance projects:

A. Activities of the regional PTB project:

1. Workshop “EA policy for conformity assessment schemes (EA 2/11)” – Belgrade, Serbia, 05.02.-06.02.2013
2. Round-table discussion – Split, Croatia, 16.05.2013
3. Training “Revision of ISO/IEC 17021:2011 and application in the regulated area” – Zagreb, Croatia, 24.09.-25.09.2013
4. Workshop “Exchange of experiences of Lead Assessors (ISO/IEC 17025)” – Belgrade, Serbia, 16.10.-17.10.2013

B. Activities of the GIZ/ACCESS project

1. Training “Accreditation in the field of Directive 95/16/EC on lifts” – Belgrade, Serbia, 18.03.-21.03.2013, 07.05.-09.05.2013, 13.11.-15.11.2013
2. Training “Accreditation in the field of Pressure Equipment Directive 97/23/EC” – Belgrade, Serbia, 03.04.-05.04.2013
3. Study tour (a visit to the German Accreditation Body (DAkkS), public authority in charge of notification, and TÜV SÜD, notified body) – Germany, 08.04.-12.04.2013

C. Activities of the regional IPA 2011 project

1. Regional conformity assessment workshop (day 2 of the 9th International Conference “LABORATORY COMPETENCE 2013”) – Opatija, Croatia, 06.11.-09.11.2013

D. Activities of the GIZ project

1. Assessment (supported by a foreign technical assessor) of the certification body providing certification of products, ORGANIC CONTROL SYSTEM DOO for the purpose of applying to the European Commission in order to be put on the Equivalence List of CBs Recognised by the EC – Subotica, Serbia, 20.08.-21.08.2013
2. Working Group for updating the Guideline on the Export of Organic Products to EU – Belgrade, Serbia, 05.08.2013

ATS

David Norris, вођа пројектног тима IPA 2011, и Јасна Стојановић, в.д. директора АТЦ-а

Ранко Николић, директор АТЦГ-а

АТЦ је и у 2013. години наставио сарадњу са акредитационим телима у региону учешћем у обукама оцењивача, као и међусобном ангажовању оцењивача и експерата.

Представници АТЦ-а су 16. маја 2013. године присуствовали округлом столу, који је одржан у Сплиту, Хрватска, у оквиру регионалног РТВ пројекта „Промоција регионалне сарадње у Југоисточној Европи у области инфраструктуре квалитета“. Током округлог стола су разматрани извештаји о активностима спроведеним у претходном периоду (акредитација нотификованих тела у области грађевинских материјала, политика ЕА у вези са шемама оцењивања усаглашености, ЕМАС систем, критеријуми за акредитацију у области органске производње, оцењивање резидуа у храни, итд.)

У периоду од 6. до 9. новембра 2013. године у Опатији, Хрватска, је у оквиру регионалног IPA 2011 пројекта „Инфраструктура квалитета у земљама западног Балкана и Турској“ одржана Регионална радионица посвећена оцењивању усаглашености. Радионица је сачињавала други тематски дан 9. међународне конференције „КОМПЕТЕНТНОСТ ЛАБОРАТОРИЈА 2013.“, коју је организовало Хрватско удружење лабораторија, CROLAB, уз подршку поменутог пројекта, а која је била посвећена лабораторијама и њиховој сарадњи са телима државне управе, факултетима, институтима, агенцијама и привредом имајући у виду чланство Хрватке у ЕУ, као и могућностима унапређења сарадње између лабораторија у региону.

Регионалној радионици, посвећеној оцењивању усаглашености, присуствовали су представници националних акредитационих тела, националних метролошких института и надлежних министарстава, као и представници удружења

ТОУ из земаља корисника IPA 2011 пројекта из региона (Албанија, Босна и Херцеговина, Косово, Македонија, Србија, Хрватска, Црна Гора) и Турске. Посебно се разговарало о сарадњи између националних метролошких института и националних тела за акредитацију, а представљене су и текуће и планиране регионалне иницијативе за унапређење сарадње.

Друга тема радионице односила се на активности и размену искустава између већ формираних националних удружења ТОУ у региону, пре свега у Хрватској, Македонији и Турској и, од недавно, у Босни и Херцеговини и Србији. Осим искустава поменутих колега из региона, представљена су и искуства турских удружења TURKLAB и UDDER. Такође је дискутовано о иницијативама и могућностима за формирање удружења у оним земљама у којима тренутно не постоје национална удружења ТОУ (Албанија, Косово и Црна Гора).

У периоду од 13. до 15. јуна 2013. године одржана је у Охриду, Македонија, Међународна конференција „Квалитет и компетентност 2013“ у организацији Македонског удружења лабораторија (МАКЛАБ) и Института за акредитацију Републике Македоније (ИАРМ). Сврха конференције била је промоција квалитета и компетентности лабораторија, али и рада лабораторија у специфичним условима.

На конференцији се говорило о улози акредитације на тржишту, као и о транспонувању европског законодавства у прописе земаља у региону којима се уређује област ИК. У оквиру конференције организован је и редовни регионални састанак акредитационих тела на коме су земље из региона презентовале значај потписаних билатералних споразума и најновије трендове у оквиру својих акредитационих тела.

АТЦ је наставио сарадњу са акредитационим телима из региона и у 2013. години учествовао је у обукама оцењивача, као и међусобном ангажовању оцењивача и експерата.

Она 16th Маја 2013, АТЦ представници учествовали су у округлом столу који је одржан у Сплиту, Хрватска, у оквиру регионалног РТВ пројекта „Промоција регионалне сарадње у Југоисточној Европи у области инфраструктуре“. Извештаји о активностима из претходног периода су разматрани током округлог стола (акредитација нотификованих тела у области грађевинских материјала, политика ЕА у вези са шемама оцењивања усаглашености, ЕМАС систем, критеријуми за акредитацију у области органске производње, оцењивање резидуа у храни, итд.)

У периоду између 6th и 9th Новембра 2013. године у Опатији, Хрватска, је одржан округли стол у оквиру регионалног IPA 2011 пројекта „Инфраструктура квалитета у земљама западног Балкана и Турској“. Овај округли стол је био део другог дана 9th Међународне конференције „КОМПЕТЕНТНОСТ ЛАБОРАТОРИЈА 2013“ коју је организовало Хрватско удружење лабораторија, CROLAB, уз подршку поменутог пројекта. Овај округли стол је био посвећен лабораторијама и њиховој сарадњи са телима државне управе, факултетима, агенцијама и привредом имајући у виду чланство Хрватке у ЕУ, као и могућностима унапређења сарадње између лабораторија у региону.

Овај округли стол је био део другог дана 9th Међународне конференције „КОМПЕТЕНТНОСТ ЛАБОРАТОРИЈА 2013“ коју је организовало Хрватско удружење лабораторија, CROLAB, уз подршку поменутог пројекта. Овај округли стол је био посвећен лабораторијама и њиховој сарадњи са телима државне управе, факултетима, агенцијама и привредом имајући у виду чланство Хрватке у ЕУ, као и могућностима унапређења сарадње између лабораторија у региону.

Јасна Стојановић, АТЦ, и Трпе Ристоски, ИАРМ

Промоција акредитације

Promotion of Accreditation

Задатак АТС-а, као националног тела за акредитацију, је да врши сталну промоцију значаја и улоге акредитације, као и да унапређује сарадњу са ресорним министарствима, установама ИК, удружењима потрошача и акредитованих ТОУ, као и са другим заинтересованим странама како би се, на што транспарентнији начин, представило стање и будуће тенденције у развоју система акредитације у Републици Србији. У том циљу је и потписан Споразум о сарадњи између АТС-а и Института за стандардизацију Србије (ИСС). Да би се остварила промоција националног система акредитације са циљем повећања квалитета производа и конкурентности наших производа на иностраном тржишту, кроз упознавање са значајем и предностима акредитације у оквиру националног и европског законодавства, као и регулативе СТО, током 2013. године реализоване су интензивне и разноврсне активности у складу са обавезама одговарајућих међународних стандарда и других прописа, као и усвојених докумената АТС-а.

мр Иван Крстић, директор ИСС-а
и Јасна Стојановић, в.д. директора АТС-а

As a national accreditation body ATS has a task to constantly promote the importance and role of accreditation, whereby significant cooperation with respective ministries, QI institutions, consumer associations and CAB associations, and other interested parties is ensured in as transparent manner as possible in order to present current status and future prospects of the accreditation system development in the Republic of Serbia. Hence the Memorandum of Cooperation was signed between ATS and the Institute for Standardization of Serbia (ISS). In order to achieve promotion of the national accreditation system with the aim of upgrading the quality of products and improving the competitiveness of our products in foreign markets by introducing importance and benefits of accreditation within national and European legislation and WTO policies, intensive and diverse activities were carried out in 2013 in line with the requirements of respective international standards and other regulations, including ATS documents that were adopted.

Електронско и штампано издање билтена АТС-а

АТС је током 2013. године издао три билтена (електронско и штампано издање). Намера АТС-а је да клијенти, акредитована ТОУ, подносиоци пријава или заинтересовани клијенти, као и сви чиниоци инфраструктуре квалитета и заинтересоване стране буду на што бољи начин упознати са радом АТС-а, поступком акредитације и актуелним темама и новинама из ове области.

Билтен број 11 из априла 2013. године је обрадио следеће теме: АТС доделио прву акредитацију у области сертификације особа; Thomas Facklam - нови председавајући Европске организације за акредитацију о својим плановима и стратешким циљевима; Светска трговинска организација и процес учлањења Републике Србије; ДМДМ примљена у чланство EURACHEM-а; Правилник о личној заштитној опреми; Објављен сет приручника из области ИК и техничког законодавства.

Билтен број 12 из августа 2013. године је обрадио следеће теме: Обележен јубилеј АТС-а и Међународни дан акредитације; Прво домаће СТ за сертификацију органских производа препознато од стране ЕК; Основано Удружење акредитованих тела за оцењивање усаглашености; Правилник о буци коју емитује опрема која се употребљава на отвореном простору и Правилник о вагама са неаутоматским функционисањем; Закључен споразум о сарадњи између Института за стандардизацију Србије и Акредитационог тела Србије.

Билтен број 13 из децембра 2013. године је обрадио следеће теме: Одржан конгрес метролога 2013; Интерно еталонирање; Имплементација система менаџмента заштитом животне средине и провере Европске уније (Eco-Management and Audit Scheme, EMAS) у Републици Србији; Правилник о мерилима; Тим Европске организације за акредитацију (EA) спровео поновно колегијално оцењивање АТС-а.

ATS Bulletin in Electronic and Hard Copy Format

In 2013, ATS issued three bulletins in electronic and hard copy format. The intention was to introduce, in as efficient way as possible, our clients (accredited CABs and applicants for accreditation/interested clients), all those constituting the Serbian QI and interested parties to the work of ATS, accreditation procedure and other topics of interest, and novelties in this field.

Bulletin No. 11 (April 2013) covered the following topics: ATS granted first accreditation in the field of certification of persons; Thomas Facklam – new Chair of the European co-operation for Accreditation about his plans and strategic objectives; World Trade Organization and membership procedure in case of the Republic of Serbia; DMDM became a EURACHEM member; Regulation on Personal Protective Equipment; A set of QI guidelines and technical legislation was published.

Bulletin No. 12 (August 2013) covered the following topics: ATS anniversary and World Accreditation Day celebrated; First Serbian CB providing certification of organic products recognised by EC; Association of Accredited Conformity Assessment Bodies Established; Regulation on Noise Emission by Equipment for Use Outdoors and Regulation on Non-automatic Weighing Instruments; Memorandum of Cooperation between the Accreditation Body of Serbia and Institute for Standardization of Serbia signed.

Bulletin No. 13 (December 2013) covered the following topics: 2013 Metrology Congress held; In-house calibration; Implementation of the EU Eco-Management and Audit Scheme (EMAS) in the Republic of Serbia; Regulation on Weighing Instruments; ATS was peer evaluated again by the assessment team of the European co-operation for Accreditation (EA).

Обележен Међународни дан акредитације, Дан акредитације у Републици Србији и 15 година постојања и рада АТС-а

Међународни дан акредитације, 9. јун, су установиле међународне организације за акредитацију, IAF и ILAC, како би заједно промовисале акредитацију и рад акредитованих ТООУ. Тема Међународног дана акредитације 2013. године гласила је „Акредитација олакшава укључивање у међународне трговинске токове“. Одабир теме је потврдио стратешке циљеве ILAC-а и IAF-а који тако постају стратешки циљеви свих акредитационих тела и великог броја лабораторија, контролних и сертификационих тела.

Међународни дан акредитације је 2013. године у Републици Србији обележен 6. јуна 2013. године у просторијама Студентског културног центра када је одржана и свечаност поводом обележавања 15 година постојања и рада АТС-а, као и Дана акредитације у Републици Србији (28. јун).

Током конференције присутнима су се обратили **Јасна Стојановић**, в.д. директора АТС-а, **Фрејк Јанмат**, шеф Сектора за европске интеграције у Делегацији Европске уније у Републици Србији, **Томас Факлам**, председавајући ЕА, и **Биљана Томић**, начелник Одељења за правне и опште послове АТС-а.

Након предавања су уручене посебне захвалнице за допринос развоју система акредитације у Републици Србији следећим особама без чије подршке унапређење читавог система инфраструктуре квалитета не би било могуће: др **Дејану Крњачићу**, тадашњем државном секретару Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, мр **Јелени Поповић**, помоћнику министра из Сектора за инфраструктуру квалитета, Министарство финансија и привреде, (сада Министарство привреде), мр **Види Живковић**, директорки Дирекције за мере и драгоцене метале (ДМДМ), мр **Ивану Крстићу**, директору Института за стандардизацију, **Видосави Џагић**, потпредседници Привредне коморе Србије, проф. др **Слободану Петровићу**, као првом председавајућем Управног одбора АТС-а, **Хелмуту Маирхоферу**, вођи компоненте за инфраструктуру квалитета у оквиру GIZ/ACCESS пројекта за унапређење приватног сектора, **Штефани Рајхерц**, представници РТВ пројекта, **Дејвиду Норису**, вођи регионалног IPA 2011 пројекта, и мр **Сњежани Пупавац**, председници Управног одбора АТС-а.

Највише је било речи о значају потписивања мултилатералних споразума о међусобном признавању са међународним организацијама за акредитацију (ЕА, ILAC, IAF) који омогућавају укључивање у трговинске токове и уклањају препреке у трговини. У том смислу је потврђено да ЕА стално ради на унапређењу система колегијалног оцењивања како би поверење у компетентност националних акредитационих тела било оправдано. Такође је наглашено и да су АТС-у од почетка помагали стручњаци из различитих области квалитета како би АТС постао пуноправни члан наведених међународних организација за акредитацију и колико је значајно то што Србија данас има модеран систем инфраструктуре квалитета који може да стоји „раме уз раме“ са другима.

Celebrating the World Accreditation Day, Accreditation Day in the Republic of Serbia and 15 years of creation of ATC

06.06.2013.

World Accreditation Day (9th June) is a global initiative jointly established by IAF and ILAC to promote accreditation and work of accredited CABs. Topic of 2013 World Accreditation Day was – *Accreditation: Facilitating world trade* which was in line with the strategic objectives of both ILAC and IAF and consequently the strategic objectives of all accreditation bodies and a large number of laboratories, inspection and certification bodies.

World Accreditation Day was celebrated on 6th June 2013 at the premises of the Student Cultural Centre (Studentski kulturni centar), when a special conference was held to further celebrate fifteen years of ATC creation, and Accreditation Day in the Republic of Serbia (28th June).

The following speakers addressed the conference participants: **Jasna Stojanović**, ATC Acting Director, **Freek Janmaat**, Head of the European Integration Section of the Delegation of the European Union to the Republic of Serbia, **Thomas Facklam**, EA Chair, and **Biljana Tomić**, Head of the ATC Department for Legal and General Affairs.

After the lectures special certificates for assistance in developing the accreditation system in the Republic of Serbia were presented to the following persons without whose support the upgrade of the quality infrastructure system would not have been possible: **Dejan Krnjaić** PhD, Deputy Minister of the Ministry

of Agriculture, Forestry and Water Management (at the time), **Jelena Popović** MSc, Deputy Minister, Sector for Quality Infrastructure, Ministry of Finance and Economy (currently Ministry of Economy), **Vida Živković** MSc, DMDM Director, **Ivan Krstić** MSc, ISS Director, **Vidosava Džagić**, PKS Vice President, Prof. **Slobodan Petrović** PhD, as the first Chairman of the ATC Management Board, **Helmut Mairhofer**, Head of the Quality Infrastructure Component, GIZ/ACCESS programme for private sector development, **Stefanie Reichertz**, representative of the PTB project, **David Norris**, Team Leader of the regional IPA 2011 Project, and **Snježana Pupavac** MSc, Chair of the ATC Management Board.

The emphasis was on the importance of signing of the multilateral agreements (MLAs) of international organisations for accreditation (EA, ILAC, IAF) since these enabled free trade and removal of barriers to trade. Hence it was confirmed that EA was working on improving the peer assessment system in order to justify trust in the competence of national accreditation bodies. Moreover, it was stressed that ATC received help from the beginning by experts from various fields of quality in order to achieve full membership status in the said international organisations for accreditation and how important it was to put in place a modern quality infrastructure system that could be on the same footing as those of other countries.

Сарадња са Институтом за стандардизацију Србије поводом реализације споразума о међусобној сарадњи

У просторијама ИСС-а је 4. новембра 2013. године одржан састанак са највишим руководством АТЦ-а, **Јасном Стојановић**, в.д. директора, и **Наталијом Јовичић Зарић**, замеником директора. Као што је предвиђено Споразумом о међусобној сарадњи, потписаним 7. јуна 2013. године, размењене су информације о тренутним активностима у АТЦ-у и ИСС-у и разматрана су питања од обостраног интереса. Између осталог, посебно је било речи о напорима које обе институције улажу у то да свој рад и значај акредитације и стандардизације приближе свим заинтересованим странама у нашој земљи. Стога је закључено да ће, међу активностима, које би се у наредном периоду

могле заједнички реализовати, приоритет бити дат управо подизању свести о акредитацији и стандардизацији као битним елементима националне инфраструктуре квалитета.

Атмосфера са састанка

Сарадња са Дирекцијом за мере и драгоцене метале

мр Вида Живковић,
директорка ДМДМ-а

Поводом објављивања новог правилника (Правилник о мерилима, „Сл. гласник РС бр. 63/2013“) Дирекција за мере и драгоцене метале је организовала следеће семинаре којима су присуствовали и запослени АТЦ-а:

- Семинари о примени Правилника о мерилима: ваге са аутоматским функционисањем (прилог 22 Правилника), таксиметри (прилог 23 Правилника), мерила димензије (прилог 25 Правилника), материјализоване мере (прилог 24 Правилника),
- Семинари о примени Правилника о мерилима: бројила активне електричне енергије (прилог 19 Правилника), гасомери и уређаји за конверзију запремине (прилог 18 Правилника),
- Семинар о примени Правилника о мерилима: анализатори издувних гасова (прилог 26 Правилника),
- Семинари о примени Правилника о мерилима: водомери (прилог 17 Правилника) и мерила топлотне енергије (прилог 20 Правилника).

Транспарентност у раду

Током 2013. године АТЦ је наставио да ради на даљем обезбеђењу транспарентности у раду и доступности потребних информација, докумената и обавештења будући да се интернет портал АТЦ-а и Регистар акредитованих тела за оцењивање усаглашености редовно ажурирају у складу са изменама докумената система менаџмента АТЦ-а, исказаним потребама акредитованих ТОУ и изменама прописа одговарајућих министарстава. Такође, интернет портал сада садржи нове поддељке у којима се налазе информације од значаја за рад свих акредитованих ТОУ и државних органа. Тако одељак „Техничке информације“ сада садржи и следеће поддељке: „Информације од посебног значаја“ где различита акредитована ТОУ могу

пронаћи обавештења о новим и измењеним издањима докумената АТЦ-а, која се односе на поступак акредитације, као и друга актуелна тумачења, смернице и упутства за различите области акредитације; „Место акредитације у прописима Републике Србије“ је намењен државним органима (министарства, агенције, управе и сл.), акредитованим ТОУ и њиховим клијентима, као и осталим заинтересованим странама, који су у обавези или желе да сазнају више о положају акредитације у прописима Републике Србије, и ту се, на једном месту, може пронаћи списак свих закона, уредби и правилника који садрже одредбе којима се дефинише место и улога акредитације.

Cooperation with the Institute for Standardization of Serbia on the occasion of implementation of the Memorandum of Cooperation

A meeting with the ATS top management (**Jasna Stojanović**, Acting Director, and **Natalija Jovičić Zarić**, Deputy Director) was held at the ISS premises on 4th November 2013. The Memorandum of Cooperation that was signed on 7th June 2013 provides exchange of information on current ATS and ISS activities and review of the issues of mutual interest. The key focus was, among other things, on

the endeavours made by both institutions so that importance of accreditation and standardisation could be closely introduced to all interested parties in our country. Therefore, the conclusion was that among activities that could be implemented in the following period the priority would be to raise awareness of accreditation and standardisation as important components of the national QI.

Cooperation with the Directorate of Measures and Precious Metals

DMDM organised, on the occasion of publication of the new regulation (Regulation on Measuring Instruments, Official Gazette of the RS No. 63/2013), the following seminars that were also attended by the ATS employees:

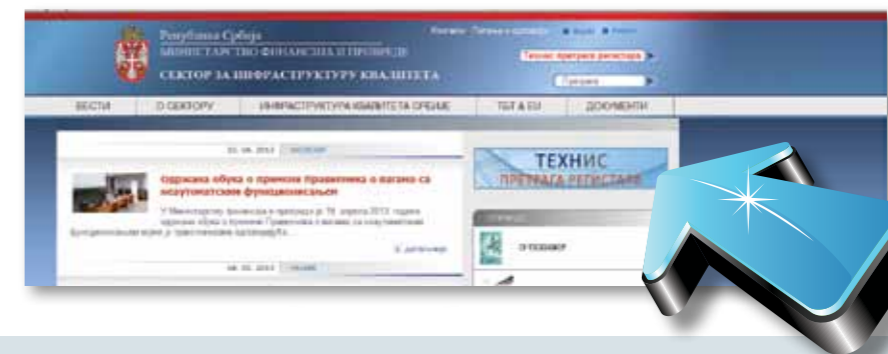
- Seminar on the application of the Regulation on Measuring Instruments: automatic weighing instruments (Annex 22 of the Regulation), taxi meters (Annex 23 of the Regulation), dimension measuring instruments (Annex 25 of the Regulation) and material measures (Annex 24 of the Regulation),
- Seminars on the application of the Regulation on Measuring Instruments: active electrical energy meters (Annex 19 of the Regulation), and gas meters and

- volume conversion devices (Annex 18 of the Regulation),
- Seminar on the application of the Regulation on Measuring Instruments: exhaust gas analysers (Annex 26 of the Regulation),
- Seminars on the application of the Regulation on Measuring Instruments: water meters (Annex 17 of the Regulation) and thermal energy measuring instruments (Annex 20 of the Regulation).

Transparency of Operation

In 2013, ATS continued its endeavours to provide higher level of transparency of operation and availability of needed information, documents and information by means of the new internet portal and Register of Accredited CABs that are updated on a regular basis in line with changes made to the ATS management system documents, defined CAB needs and changes to the regulations of respective ministries. Moreover, the ATS internet portal offers now new subpages where internet portal visitors can find information of importance to the work of all accredited CABs and competent authorities. Hence the page entitled “Technical Information” now contains the following subpages: “Information

of Special Importance” where different accredited CABs can find announcements of the new and revised editions of the ATS documents concerning accreditation procedure, and other current interpretations, and guides pertaining to different fields of accreditation; “Role of Accreditation in the Serbian Legislation” is intended for competent authorities (ministries, agencies, directorates, etc.), accredited CABs and their clients, and other interested parties obliged or wishing to learn more about the role of accreditation in the Serbian legislation, whereas this subpage offers the list of all laws and regulations containing provisions governing the role of accreditation.

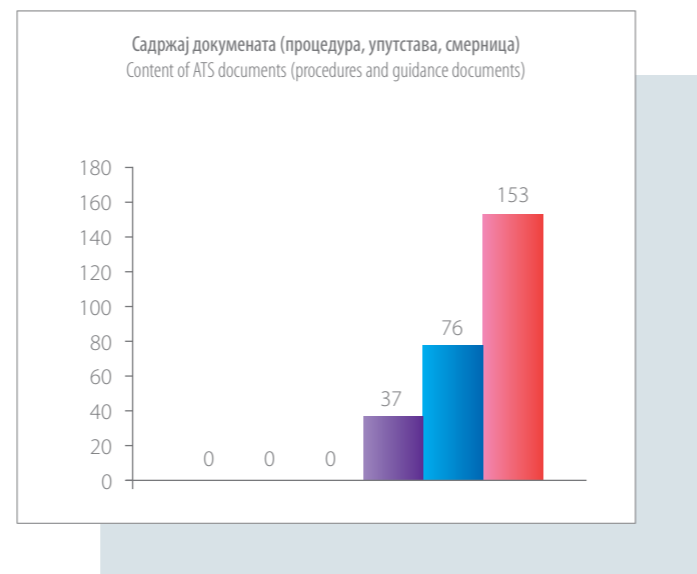
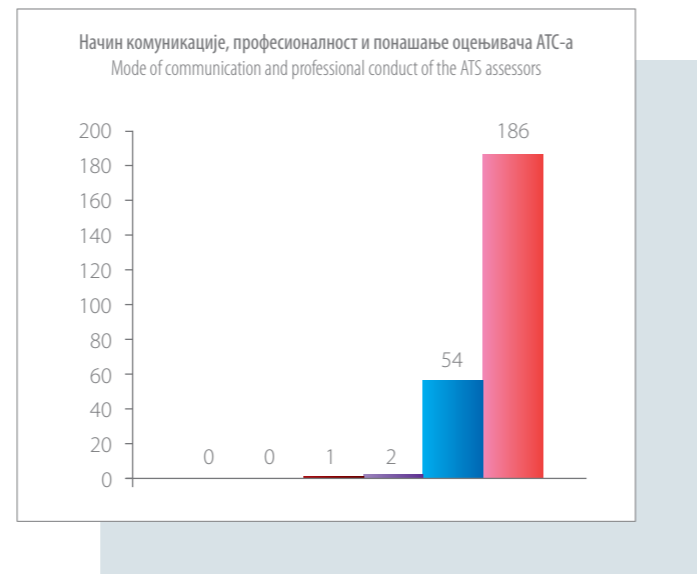

Рад АТЦ-а на задовољењу потреба корисника услуга АТЦ-а

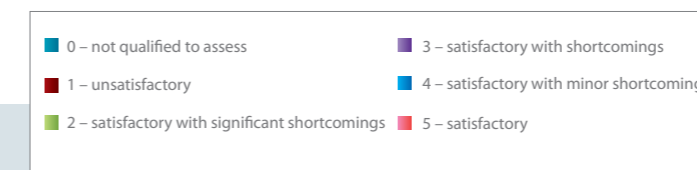
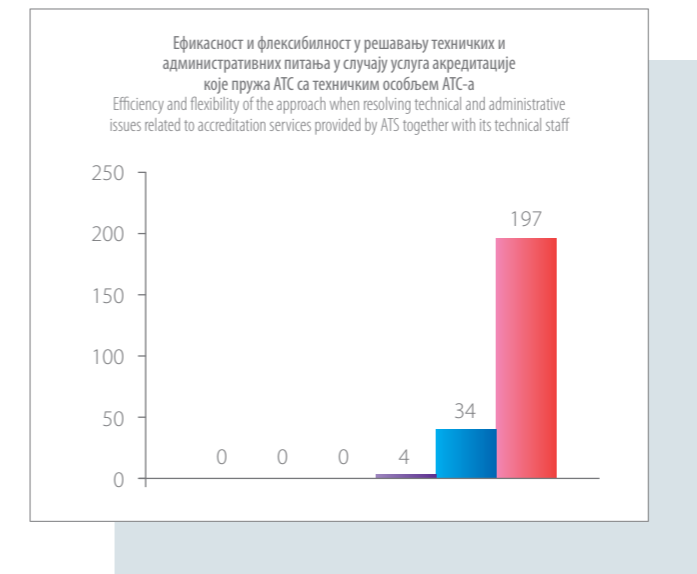
АТЦ је крајем 2013. године спровео испитивање нивоа задовољења потреба корисника услуга међу акредитованим ТОУ у Републици Србији. Анкета је упућена електронском поштом на преко 400 адреса акредитованих ТОУ, а пристигла су 243 одговора. Анализа је садржала одговоре за следеће области: могућа решења за унапређење рада; примедбе које се односе на оцењивања; недостатак докумената АТЦ-а; информације које би ТОУ волела да нађу на интернет порталу АТЦ-а или која по њима недостају; сугестије за побољшање скупова и семинара; негативан аспект пословања са АТЦ-ом током 2013. године; приоритетне области у којима би АТЦ могао да унапреди свој рад; сугестије, мишљења и препоруке ТОУ. Ниједан од елемената анализе не показује значајна одступања (било позитивна било негативна) у односу на стање из 2012. године.

Подаци из поглавља Д наведеног Упитника „Доступност информација о поступку акредитације на АТЦ-овом интернет порталу“ су послужили као основа за спровођење додатне анализе статистичких података о посетама интернет порталу АТЦ-а (од 17.12.2012. године када је пуштен у рад нови интернет портал) на основу које ће бити извршена допуна одређених одељака интернет портала у складу са утврђеним потребама корисника услуга АТЦ-а.

У складу са горе наведеним, АТЦ је започео и активности на прикупљању информација у вези реализованог оцењивања путем посебног обрасца *Оцена спроведеног оцењивања (АТЦ-ПРО9-002)* како би се унапредио рад тимова за оцењивање АТЦ-а, повећала ефикасност њиховог рада и уједначили ставови оцењивача у поступцима оцењивања. На овај начин акредитавана ТОУ могу да, непосредно после оцењивања или завршеног поступка акредитације, искажу своје (не)задовољство или предложе мере за побољшање рада АТЦ-а.

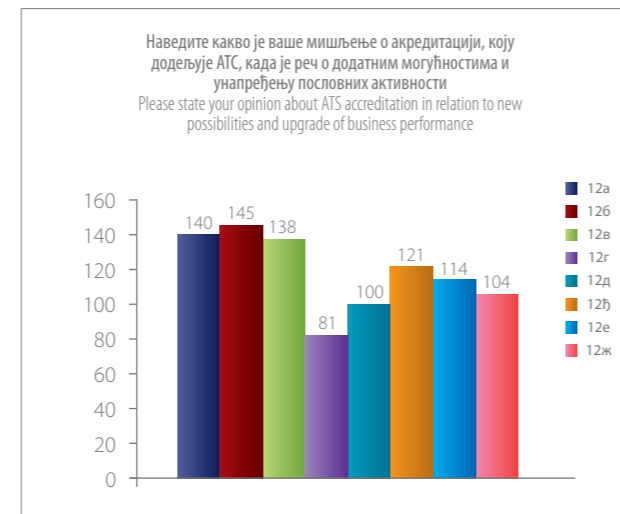
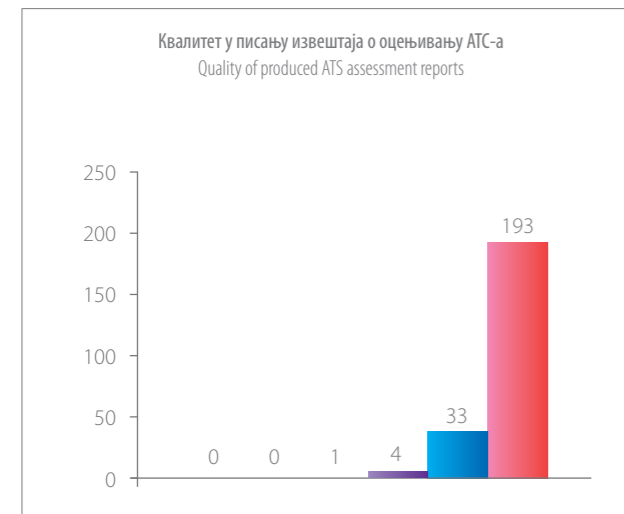
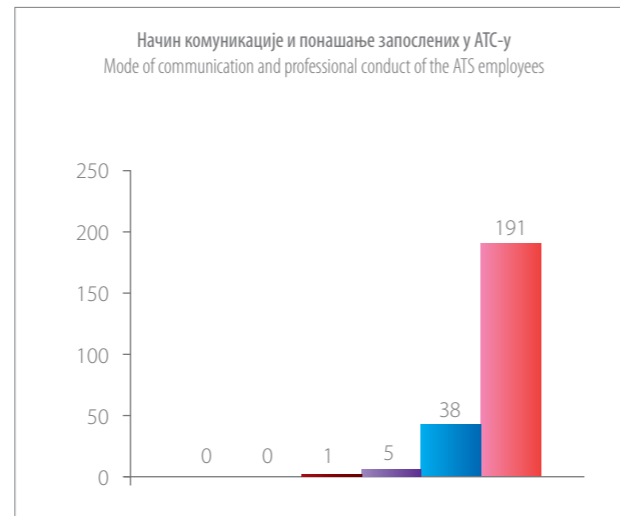
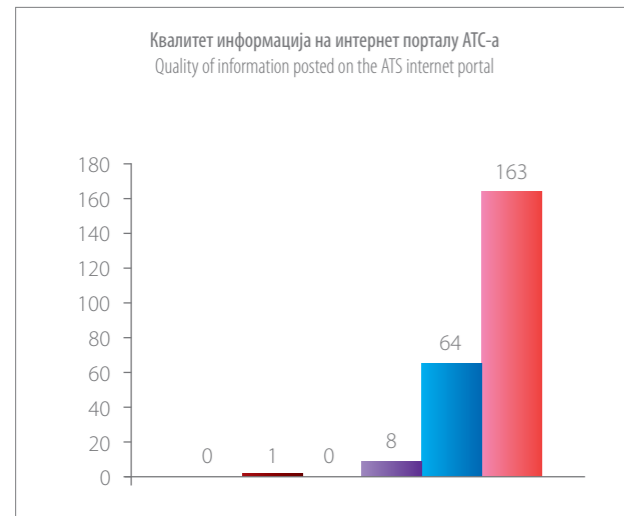
ATS activities related to the satisfaction of ATS clients' needs

At the end of 2013 ATS conducted a survey as regards the level of satisfaction of needs of its accredited CABs. The questionnaire was emailed to more than 400 accredited CABs, whereas 243 completed questionnaires were received. The questionnaire provided answers to the following issues: possible solutions to upgrade the quality of work; remarks related to assessments; lack of ATS documents; information that CABs would like to see on the ATS internet portal or that are missing; suggestions as on how to improve conferences and seminars; negative aspects of business cooperation with ATS in 2013; priority fields in which ATS could upgrade the quality of its work; CAB suggestions, opinions and recommendations. There were no significant positive or negative deviations as regards the consistency of answers in relation to 2012 data.

Section E of the said Questionnaire “Availability of Accreditation Procedure-related Information on the ATS Internet Portal” provided a basis for an additional analysis of statistical data as regards the visits to the ATS internet portal (from 17.12.2012 when the new internet portal was released). This will be followed by amendments to certain pages of the internet portal in line with the defined needs of the ATS clients.

In order to upgrade the work of the ATS assessment teams and enhance their efficiency, and harmonise assessors' stands when performing assessments ATS commenced collecting information related to performed assessments. With that end in view ATS will use a special form (*Evaluation of the Performed Assessment, ATS-PRO9-002*) that will allow CABs to express their satisfaction or even dissatisfaction, and propose improvement actions immediately after the assessment or after the accreditation procedure has been finalised.

Анализа одговора на упитник за идентификацију и оцену задовољења потреба корисника услуга АТС-а

- 98,75% клијената је задовољно/задовољно уз мање недостатке начином комуникације, професионалношћу и понашањем оцењивача АТС-а.
- 95,47% клијената је задовољно/задовољно уз мање недостатке лакоћом попуњавања обрасца пријаве за акредитацију.
- 95,47% клијената је задовољно/задовољно уз мање недостатке садржајем докумената (процедура, упутстава и смерница).
- 95,06% клијената је задовољно/задовољно уз мање недостатке ефикасношћу и флексибилношћу у решавању техничких и административних питања у случају услуга акредитације које пружа АТС са техничким особљем АТС-а.
- 94,65% клијената је задовољно/задовољно уз мање недостатке стручношћу и професионалним приступом оцењивача при оцењивању система менаџмента.
- 94,65% клијената је задовољно/задовољно уз мање недостатке квалитетом информација на интернет порталу.
- 94,23% клијената је задовољно/задовољно уз мање недостатке начином комуникације и понашањем запослених у АТС-у.
- 94,23% клијената је задовољно/задовољно уз мање недостатке објективношћу у раду тима за оцењивање.
- 93% клијената је задовољно/задовољно уз мање недостатке квалитетом у писању извештаја АТС-а о оцењивању.
- 92,18% клијената је задовољно/задовољно уз мање недостатке стручношћу и професионалним приступом оцењивача при оцењивању техничких аспеката рада ТОО.
- 88,47% клијената је задовољно/задовољно уз мање недостатке садржајем и темама семинара које организује АТС.
- 57,61% клијената сматра да им акредитација доноси све већи кредибилитет, 59,67% сматра да акредитација доноси повећање поверења у резултате испитивања и додељене сертификате, 56,79% сматра да акредитација доноси побољшање пружених услуга, побољшање тачности и прецизности код вршења активности, 33,3% сматра да акредитација доноси повећање ефикасности рада, 41,15% сматра да ће уз помоћ акредитације лакше привући клијенте, а 49,79% сматра да акредитација омогућава увођење система контроле документације, 46,91% сматра да акредитација омогућава увођење реда у акредитованом ТОО, док 42,79% сматра да акредитација доноси унапређење пословања и остваривање бољих пословних резултата.

Analysis of answers to the questionnaire identifying and assessing satisfaction of ATS clients' needs

- 98.75% of clients were satisfied/satisfied with minor shortcomings with the manner of communication and professional conduct of ATS assessors.
- 95.47% of clients were satisfied/satisfied with minor shortcomings with easy accreditation application-filling procedure.
- 95.47% of clients were satisfied/satisfied with minor shortcomings with the content of ATS documents (procedures and guidance documents).
- 95.06% of clients were satisfied/satisfied with minor shortcomings with the efficiency and flexibility of the approach when resolving technical and administrative issues related to accreditation services provided by ATS together with its technical staff.
- 94.65% of clients were satisfied/satisfied with minor shortcomings with the competence and professional conduct of assessors when assessing management systems.
- 94.65% of clients were satisfied/satisfied with minor shortcomings with the quality of information posted on the ATS internet portal.
- 94.23% of clients were satisfied/satisfied with minor shortcomings with the mode of communication and professional conduct of the ATS employees.
- 94.23% of clients were satisfied/satisfied with minor shortcomings with the objectivity of the assessment teams.
- 93% of clients were satisfied/satisfied with minor shortcomings with the quality of produced ATS assessment reports.
- 92.18% of clients were satisfied/satisfied with minor shortcomings with the competence and professional approach of assessors when assessing technical aspects of CAB operation.
- 88.47% of clients were satisfied/satisfied with minor shortcomings with the ATS-organised seminar content and topics.
- 57.61% of clients deem that accreditation increases their credibility, 59.67% deem that accreditation increases trustworthiness of test results and issued certificates, 56.79% of clients deem that accreditation brings improvement of the services provided, upgrade of accuracy and precision of operation, 33.3% of clients deem that accreditation increases efficiency of work, 41.15% of clients deem that it will be easier to find clients if accredited, 49.79% of clients deem that accreditation enables document control, 46.91% of clients deem that accreditation brings order within accredited CABs, while 42.79% of clients deem that accreditation brings better business performance and attainment of better business results.

■ 0 - без могућности оцењивања
 ■ 1 - незадовољавајуће
 ■ 2 - задовољавајуће уз значајне недостатке
■ 3 - задовољавајуће уз недостатке
 ■ 4 - задовољавајуће уз мање недостатке
 ■ 5 - задовољавајуће

Атмосфера са предавања

У периоду од од 18. до 27. јуна 2013. године АТС је реализовао пет семинара за ТОУ (сертификациона тела за сертификацију система менаџмента, сертификациона тела за сертификацију производа и сертификациона тела за сертификацију особа, лабораторије за еталонирање и лабораторије за испитивање) са циљем да упозна ТОУ са изменама својих докумената система менаџмента, а све у сврху повећања ефикасности поступка акредитације. Осим измена у документима система менаџмента АТС-а, присутни су упознати и са прелазним периодима за стандарде ISO/IEC 17020, ISO/IEC 17065 и ISO/IEC 17024, као и са правилима о учешћу у међулабораторијским поређењима и програмима за испитивање оспособљености. Одржана су следећа предавања - Измене у Правилима акредитације, Правилима за коришћење симбола акредитације, позивање на акредитацију и позивање на статус АТС-а као потписника EA MLA, ILAC MRA и IAF MLA споразума, Правилима прекограничне акредитације, Правилима за коришћење знака (логоа) АТС-а, о начину решавања приговора и жалби, одлучивању и додели акредитације, идентификацији и оцени задовољења корисника услуга АТС-а, критеријумима за осведочење и побољшање система менаџмента.

Презентоване су и смернице за исказивање обима акредитације сертификационих тела за системе менаџмента, предавање на тему трајања провера система квалитета и управљања животном средином, као и најава упутстава, која се односе на критеријуме за акредитацију, и смернице за оцењивање сертификационих тела за сертификацију производа у области органске производње.

Када је реч о лабораторијама за испитивање, представљене су им смернице за примену стандарда SRPS ISO/IEC 17025 при оцењивању и акредитацији лабораторија, које обављају микробиолошка испитивања, смернице за примену стандарда SRPS ISO/IEC 17025 при оцењивању и акредитацији лабораторија, које обављају сензорска испитивања, смернице за исказивање обима акредитације лабораторија за испитивање, акредитацију за послове узорковања, као и акредитацију лабораторија за флексибилни обим акредитације.

Представници лабораторија за еталонирање су упознати са изменама у Правилима о учешћу у међулабораторијским поређењима и програмима за испитивање оспособљености, Правилима за остваривање прихватљиве следивости мерења, као и изменама у правилима за процену мерне несигурности.

Љубица Живанић, АТС

АТС delivered five CAB seminars (certification bodies providing certification of management systems, certification bodies providing certification of products and certification bodies providing certification of persons, calibration laboratories and testing laboratories) in the period between 18th June and 27th June 2013 with the aim of introducing CABs to the changes made to the ATS management system documents with the aim of increasing the efficiency of the accreditation procedure. In addition to the changes in the ATS management system documents, the delegates were also introduced to transitional periods for the following standards: ISO/IEC 17020, ISO/IEC 17065 and ISO/IEC 17024, and to the rules for participation in inter-laboratory comparisons and PT schemes. The following lectures were given: changes in the Rules of Accreditation, Rules for the Use of Accreditation Symbol, Text Reference to Accreditation and ATS Status as a Signatory to the EA MLA, ILAC MRA and IAF MLA Agreements, Rules of Cross-frontier Accreditation, Rules for the Use of ATS Logo, method to resolve complaints and appeals, decision-making and accreditation granting, identification and assessment of satisfaction of the ATS clients, witnessing criteria and upgrade of the management system.

Љиљана Маркићевић, АТС

Moreover, guides for the formulation of scopes of certification bodies providing certification of management systems were presented together with a lecture on the subject of duration of QMS and EMS audits, and it was announced that ATS would soon adopt new guides for the accreditation criteria and assessment of certification bodies providing certification of products in the field of organic farming.

When it comes to testing laboratories they were presented the guides for the application of SRPS ISO/IEC 17025 when assessing and accrediting laboratories performing microbiological testing, guides for the application of SRPS ISO/IEC 17025 when assessing and accrediting laboratories performing sensory testing, guides for the formulation of scopes of accreditation for testing laboratories, accreditation of sampling activities and accreditation of laboratories for the flexible scope of accreditation.

Representatives of the calibration laboratories were introduced to the changes in the Rules for the Participation in Inter-laboratory Comparisons and PT Schemes, Rules for Obtaining Acceptable Traceability of Measurement, and rules for the assessment of the uncertainty of measurement.

Семинар „Акредитационо тело Србије у Европи и свету, значај потписаних споразума“, 24. јануар 2013. године

Традиционални једнодневни семинар, који АТС организује за акредитована ТОУ, одржан је и овај пут у јануару (24. јануар) у „Сава центру“. Циљ семинара је било представљање значаја мултилатералних споразума, које је АТС потписао са ILAC-ом и IAF-ом прошле године, као и упознавање представника акредитованих ТОУ са већим бројем тема из области техничких захтева значајних за њихов рад у области оцењивања усаглашености и акредитације.

Предавачи на семинару су били представници Министарства финансија и привреде, МФП, (садашње Министарство привреде), GIZ/ACCESS пројекта (Програм подршке Немачке Влади Републике Србије, 2011-2013), као и експерти и запослени АТС-а. Представници ресорних министарстава, привредних друштава, струковних удружења, удружења потрошача, као и представници акредитованих ТОУ, одазвали су се позиву да присуствују семинару у, до сада, највећем броју (преко 650 присутних). Семинар је отворила мр **Јелена Поповић**, помоћник министра у Сектору за инфраструктуру квалитета (МФП), која је и одржала предавање на тему „Актуелности у Министарству финансија и привреде“ током којег је нагласила значај транспонована директива ЕУ у наше законодавство и улогу МФП-а као координатора у процесу транспонована директива.

Скупу су се у уводном делу обратили мр **Сњежана Пупавац**, председница Управног одбора АТС-а, др **Дејан Крњајић**, тадашњи државни секретар Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, и **Видосава Џагић**, потпредседница Привредне коморе Србије.

Стручна предавања одржали су: **Јасна Стојановић**, в.д. директора АТС-а, „Акредитационо тело Србије у Европи и свету, значај потписаних споразума“, **Helmut Mairhofer**, вођа компоненте за инфраструктуру квалитета у оквиру GIZ/ACCESS пројекта „Стратегија развоја инфраструктуре квалитета“, мр **Милица Јовчић**, виши саветник за послове акредитације у АТС-у, „Коришћење обавезујућих ЕА, ILAC и IAF докумената у поступку акредитације“, мр **Наталија Јовичић Зарић**, заменик директора АТС-а, је одржала два

предавања „Значај коришћења смерница ЕА, ILAC и IAF, као и других међународних организација у свакодневном раду тела за оцењивање усаглашености“ и „Рад тела за оцењивање усаглашености – аспект одлучивања“, др **Братислав Милошевић**, помоћник директора АТС-а (сада помоћник директора за акредитацију), „Неопходност учешћа тела за оцењивање усаглашености у одговарајућим ПТ активностима“, **Љиљана Маркићевић**, начелник Одељења за акредитацију лабораторија АТС-а, „Политика ЕА у вези шема оцењивања усаглашености (валидација, садржај, начин прихватања)“, **Љубица Живанић**, начелник Одељења за акредитацију сертификационих и контролних тела АТС-а, „Структура, независност, компетентност – захтеви у новим издањима стандарда ISO/IEC 17020, ISO/IEC 17065, ISO/IEC 17021, ISO/IEC 17024“.

Семинар Entitled “ATS in Europe and world – importance of signed agreements”, 24th January 2013

Annual seminar for accredited CABs traditionally organised by ATS was held again on 24th January at the Sava Centre. The purpose of this year’s seminar was to introduce the delegates to the importance of multilateral agreements that ATS signed last year with ILAC and IAF, and to introduce the representatives of accredited CABs to a large number of topics pertaining to technical requirements of importance to their work in the field of conformity assessment and accreditation.

The seminar presentations were given by the representatives of the Ministry of Finance and Economy, MFE (currently Ministry of Economy), GIZ/ACCESS bilateral support project implemented by the German Government (2011-2013), and by ATS experts and employees. Representatives of respective ministries, companies, professional associations, consumer associations, and representatives of accredited CABs accepted the invitation to attend

др Дејан Крњајић, мр Сњежана Пупавац, Видосава Џагић, Биљана Томић, мр Наталија Јовичић Зарић, др Братислав Милошевић

the seminar in large numbers (over 650 delegates). The seminar was opened by **Jelena Popović** MSc, Assistant Minister at the MFE Quality Infrastructure Sector, after which she gave a lecture entitled “Latest developments at the Ministry of Finance and Economy” when she highlighted the importance of transposition of the EU directives into the Serbian legislation, the MFE role as a coordinator in charge of directive transposition process.

Other opening addresses were given by **Snježana Pupavac** MSc, ATS MB Chair, **Dejan Krnjić** PhD, Deputy Minister at the Ministry of Agriculture, Forestry and Water Management (at the time), and **Vidosava Džagić**, PKS Vice President.

Technical lectures were given by: **Jasna Stojanović**, ATS Acting Director “ATS in Europe and world – importance of signed agreements”, **Helmut Mairhofer**, Head of Quality Infrastructure Component, “QI project component entitled Governmental Development Strategy for Quality Infrastructure GIZ/ACCESS”, **Milica Jovčić** MSc, ATS Senior Adviser, “Use of EA, ILAC and IAF mandatory documents in the accreditation procedure”, **Natalija Jovičić Zarić** MSc, ATS Deputy Director, gave two lectures “Importance of use of EA, ILAC and IAF guides, and guides of other international organisations in everyday CAB operation” and “Operation of CABs – decision-making aspect”, **Bratislav Milošević** PhD, ATS Assistant Director (currently Assistant Director of Accreditation Affairs), “Necessity of CAB Participation in Relevant PT Schemes”, **Ljiljana Markičević**, Head of the ATS Laboratory Department, “EA policy for conformity assessment schemes (validation, content and approval)”, **Ljubica Živanić**, Head of the ATS Inspection and Certification Department, “Structure, independence, competence – requirements of the new editions of ISO/IEC 17020, ISO/IEC 17065, ISO/IEC 17021, ISO/IEC 17024”.

24.01.2013.

Семинари, на којима су представници АТС-а одржали предавања и активно учествовали, су:

Форум квалитета и пословне изврсности

Фондација за културу квалитета и изврсност (FQCE) и часопис „Квалитет и изврсност“ организовали су традиционалну, 22. по реду, манифестацију посвећену Светском дану квалитета и Европској недељи квалитета – ФОРУМ КВАЛИТЕТА И ПОСЛОВНЕ ИЗВРСНОСТИ 2013. Овогодишњи Форум квалитета и пословне изврсности, са саветовањем под сталним називом *Квалитетом у свет*, одржан је 12. и 13. новембра, а свечано уручење Националне награде за пословну изврсност, „Оскар квалитета 2013“ одржано је 14. новембра 2013. године у просторијама Привредне коморе Србије (ПКС).

Мр **Јелена Поповић**, помоћник министра у Министарству привреде, је отворила скуп и истакла да је задовољна што су у овогодишњем надметању учествовале и организације ван територије Републике Србије. Такође је нагласила да нас чекају преговори о чланству у ЕУ, као и да је циљ Министарства привреде унапређење конкурентности привреде Републике Србије.

Након њеног излагања мр **Наталија Јовичић Зарић**, заменик директора АТС-а, је одржала предавање током којег је објаснила значај улоге сертификационих тела за сертификацију производа, сертификацију система менаџмента и сертификацију особа у целокупном систему оцењивања усаглашености. Услуге сертификације производа, које обављају акредитована сертификациона тела, повећавају поверење потрошача и корисника у производ, а посредно се повећава и конкурентност на тржишту и олакшава приступ новим тржиштима. Сертификацијом система менаџмента од стране акредитованих сертификационих тела ствара се поверење у

мр Јелена Поповић, МП

пословање организације, а сертификацијом особа стиче се поверење да послове обављају особе које су своју компетентност доказале на прописан, контролисан и систематичан начин. Наглашено је да је велики број шема сертификације оцењен од стране акредитационих тела у складу са критеријумима које примењују та тела. Смерница *EA 2/11, Policy, Criteria and Procedure for the Evaluation and Acceptance Conformity Assessment Schemes for Inclusion in the EA MLA* се примењује за све шеме оцењивања усаглашености (и за испитивање и за контролисање и за сертификацију) које имају идентификоване власнике који могу преузети потпуну одговорност за садржај и циљ шеме и који, у исто време, имају овлашћење за измену исте. Важан предуслов за прихватање шеме је тржишна подршка у ЕА МЛА економијама. Уз то, процес оцењивања усаглашености, дефинисан шемом, мора бити препознат кроз неки од стандарда за акредитацију ТОО и подржавајућих техничких стандарда и смерница које су објављене од стране ЕА.

Недеља квалитета 2013

Традиционална, 22. по реду, манифестација „Недеља квалитета 2013“, која окупља експерте из науке и привреде и еминентне стручњаке из области квалитета, одржана је у Привредној комори Србије (ПКС) од 27. фебруара до 1. марта. Организатори ове традиционалне манифестације су Фондација за културу квалитета и изврсност (FQCE) и часопис „Квалитет и изврсност“, у сарадњи са ПКС-ом и под покровитељством Министарства финансија и привреде (сада Министарства привреде), ресорног министарства за инфраструктуру квалитета.

Скуп је отворила мр **Јелена Поповић**, помоћник министра, МФП, која је истакла да је стварањем новог система инфраструктуре квалитета заокружен правни оквир инфраструктуре

квалитета, а да су кључне директиве из надлежности МФП-а транспоноване. Такође је нагласила да су закључци са ове манифестације кључни за даљи рад и планирање активности МФП-а. Објаснила је и да Стратегија о развоју ИК треба да буде усвојена од стране Владе Републике Србије како би се трасирао пут ка даљем развоју инфраструктуре квалитета.

Присутне су такође поздравили представници институција инфраструктуре квалитета из земље и региона и том приликом је мр **Наталија Јовичић Зарић**, заменик директора АТС-а, истакла значај задовољења потреба како индустрије тако и регулаторних тела, али и свих оних који користе услуге испитивања, контролисања и сертификације.

The ATS representatives gave lectures at and took active participation in the following seminars:

Quality and Business Excellence Forum

The Fund for Quality Culture and Excellence (FQCE), and Quality & Excellence Magazine organised for the 22nd time the QUALITY AND BUSINESS EXCELLENCE FORUM 2013 that was dedicated to the World Quality Day and European Quality Week. This year's Quality and Business Excellence Forum, that includes the conference entitled "Quality will lead us to the world", was held on 12th and 13th November, while the National Prize for Business Excellence "Quality Award 2013" was awarded on 14th November 2013 at the PKS premises.

Jelena Popović MSc, Assistant Minister at the Ministry of Economy (ME), opened the conference when she emphasised how pleased she was to see that companies outside the Republic of Serbia participated in this year's competition. She also reminded the delegates about the forthcoming EU membership negotiations, and that the ME objective was to upgrade the competence of the Serbian economy.

Her address was followed by a lecture given by **Natalija Jovičić Zarić** MSc, ATS Deputy Director, during which she explained the importance of the role of certification bodies providing certification of products, management systems and persons in the conformity assessment system as a whole. Product certification services provided by accredited certification bodies increase the level of trust of consumers and those using the products, while market competitiveness is indirectly increased and new markets become more accessible. Management system certification provided by accredited certification bodies provides trust in companies' business capacities, while certifi-

cation of persons ensures that business activities are performed by persons whose competence was confirmed in a regulated, controlled and systematic way. It was emphasised that a large number of certification schemes had been evaluated by accreditation bodies in line with the defined criteria. *EA 2/11, Policy, Criteria and Procedure for the Evaluation and Acceptance Conformity Assessment Schemes for Inclusion in the EA MLA* is a document applied in case of all conformity assessment schemes (for testing, inspection and certification) having identified owners that can assume full responsibility for the content and purpose of the scheme and that are, at the same time, authorised to change the scheme. Support from the EA MLA economies is an important prerequisite for a scheme to be accepted. Moreover, conformity assessment process that is defined by a scheme has to be recognised in one of the standards used in case of accreditation of CABs and underpinning technical standards and guidance documents published by EA.

мр Наталија Јовичић Зарић, АТС

Quality Week 2013

Quality Week 2013, which is traditionally organised by the Fund for Quality Culture and Excellence (FQCE), and Quality & Excellence Magazine, was held for the 22nd time in the period between 27th February and 1st March when scientists, businessmen, and renowned experts gathered at the Serbian Chamber of Commerce as one of the organisers of Quality Week 2013. It was sponsored by the Ministry of Finance and Economy, MFE (currently Ministry of Economy), of the Republic of Serbia as a respective ministry for the quality infrastructure.

The conference was opened by **Jelena Popović** MSc, MFE Assistant Minister, that emphasised that establishment of the new QI system helped create the

QI legal framework, whereas the key directives falling within the scope of MFE had been transposed. Furthermore, she explained that conclusions made during the conference would be vital for further operation and planning of the MFE activities. Moreover, the Strategy for the Development of QI had to be adopted by the Serbian Government in order to further facilitate QI development.

Representatives of the local QI institutions and of those from the neighbouring countries addressed the delegates when **Natalija Jovičić Zarić** MSc, ATS Deputy Director, explained the importance of fulfilment of the needs of industry and regulators, and of all those using testing, inspection and certification services.

Семинар о ТБТ Информативном центру и пријављивању техничких прописа

Представник АТС-а је присуствовао семинару о ТБТ Информативном центру (TBT Enquiry point) и пријављивању техничких прописа за министарства/агенције које раде на доношењу и примени техничких прописа у вези са потенцијалним техничким препрекама трговини. Семинар је одржан 22. јануара 2013. године у организацији IDEAS Центра из Женеви и Сектора за инфраструктуру квалитета Министарства финансија и привреде (садашњег Министарства привреде).

Тема семинара се односила на унапређење рада ТБТ информативног центра и преношење искустава Велике Британије (као чланице СТО и ЕУ) у организацији рада ТБТ информативног центра, као и унапређење сарадње са надлежним министарствима/институцијама у спровођењу обавеза које произилазе из Споразума о техничким препрекама трговини СТО (TBT Agreement) и Споразума СЕФТА (обавезе Министарства финансија и привреде, али и других министарстава).

Међународна конвенција о квалитету (ЈУСК) - „Национални систем акредитације - стање и будући развој“

АТС је, заједно са ДМДМ-ом, учествовао на петој Специјалној конференцији „Национални систем акредитације - стање и будући развој“ и четвртој Специјалној конференцији „Национални метролошки систем - стање и будући развој“, у оквиру ЈУСК међународне конвенције о квалитету (JUSK ICQ 2013) које су одржане у среду, 5. јуна 2013. године, на Машинском факултету у Београду.

Представници АТС-а су упознали присутне са најновијим активностима АТС-а и том приликом су представили и нова документа АТС-а која се односе на акредитацију провајдера за испитивање способности према стандарду ISO/IEC 17043, акредитацију послова узорковања АТС-УП25 и акредитацију за флексибилан обим акредитације АТС-УП28. **Јасна Стојановић**, в.д. директора АТС-а, отворила је конференцију својом презентацијом на тему „15 година рада Акредитационог тела Србије“ упознавши присутне са успешним пословањем АТС-а током протеклих 15 година када је скренула пажњу

на велики значај потписаних споразума са ЕА, ILAC-ом и IAF-ом.

У другом делу предавања презентације су одржали и други представници АТС-а: др **Љубинка Глигић**, (предавање на тему нове активности АТС-а: акредитација ПТ провајдера према стандарду SRPS ISO/IEC 17043), мр **Милица Јовчић**, (предавање на тему „Извештавање о усклађености са спецификацијама - Информација у вези садржаја извештаја о испитивању/ уверења у случају да лабораторија даје изјаву о усклађености са спецификацијама (засновано на ILAC-G8:03/2009)“), **Љиљана Маркићевић**, (предавање на тему садржине новог документа АТС-а Акредитација за послове узорковања), др **Братислав Милошевић**, (предавање на тему акредитације за флексибилни обим акредитације), **Јелена Стојановић** (предавање на тему новог документа АТС-а који се односи на смернице које лабораторије за испитивање (сензорска испитивања) користе приликом примене стандарда SRPS ISO/IEC 17025).

Јасна Стојановић, АТС

др Љубинка Глигић, АТС

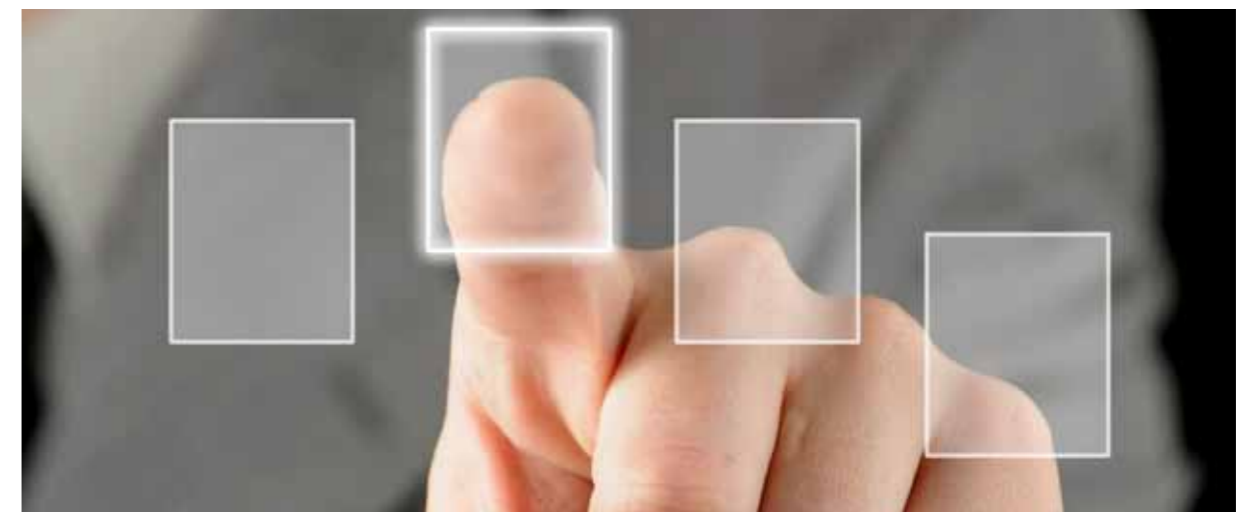
др Братислав Милошевић, АТС

Руководство ДМДМ-а и АТС-а

Seminar on TBT Enquiry Point and Notification of Technical Regulations

An ATS representative attended a seminar on TBT Enquiry Point and notification of technical regulations that was held on 22nd January 2013 and it was intended for the ministries/agencies responsible for the adoption and application of technical regulations related to potential technical barriers to trade. It was organised by IDEAS Centre in Geneva and Sector for Quality Infrastructure within the Ministry of Finance and Economy (currently Ministry of Economy). The seminar topic pertained to the development of

the work of the TBT Enquiry Point when a colleague from the United Kingdom (given that UK is a WTO and EU member) presented her experience in terms of organisation of the work of the TBT Enquiry Point, and the development of co-operation with respective ministries/institutions needed for the fulfilment of obligations arising from the WTO Agreement on Technical Barriers to Trade and CEFTA (obligations of the Ministry of Finance and Economy, and other ministries).

International Convention on Quality ICQ 2013 – “National accreditation system – current prospects and future developments”

ATS participated, together with DMDM, in the fifth special conference “National accreditation system - current prospects and future developments” and the fourth special conference “National metrology system - current prospects and future developments” as part of the JUSK International Convention on Quality - JUSK ICQ 2013 that were held on Wednesday, 5th June 2013, at the Faculty of Mechanical Engineering in Belgrade.

ATS representatives introduced the delegates to the latest ATS activities when they presented the new ATS documents relating to accreditation of PT providers as per ISO/IEC 17043, accreditation of sampling activities (ATS-UP25) and accreditation of the flexible scope of accreditation (ATS-UP28). **Jasna Stojanović**, ATS Acting Director, opened the conference when she gave a presentation on the subject of “Accreditation Body of Serbia – 15 years of operation”. She introduced the participants to successful operation of ATS in the last 15 years and highlighted the importance of the EA,

ILAC and IAF agreements that ATS signed therewith.

This was followed by presentations given by other ATS representatives: **Ljubinka Gligić** PhD, (gave a lecture on the subject of the new ATS activity: accreditation of PT providers as per ISO/IEC 17043), **Milica Jovčić** MSc, (gave a lecture on the subject of: “Reporting on compliance with specifications - information about the content of the test report/certificate when a laboratory has to state compliance with specifications (based on ILAC-G8: 03/2009)“), **Ljiljana Markičević**, (gave a lecture on the subject of the content of the new ATS document entitled “Accreditation of Sampling Activities“), **Bratislav Milošević** PhD, (gave a lecture on the subject of accreditation of flexible scope of accreditation), and **Jelena Stojanović**, (gave a lecture on the subject of the new ATS document relating to Guidelines that testing laboratories (sensory testing) use when applying ISO/IEC 17025).

„Изградња поверења - комплет алата за оцењивање усаглашености“

ИСС је објавио публикацију „Изградња поверења - комплет алата за оцењивање усаглашености“ на српском језику уз подршку Немачког друштва за међународну сарадњу (GIZ), у оквиру GIZ/ACCESS пројекта за развој приватног сектора у Србији. Будући да даје преглед свих аспеката оцењивања усаглашености, намењена је пословним руководиоцима, регулаторним телима, као и представницима потрошача.

Присутних је било највише из Београда, затим Новог Сада, али и из осталих градова Србије. Дошли су из редова чланова ПКСа и ИСС-а, републичких министарстава, јавних предузећа, установа, агенција, приватних предузећа и организација потрошача. У значајном броју био је и одзив представника извозно оријентисаних малих и средњих предузећа.

Присутнима су добродошлицу пожелели, у име организатора, **Видосава Џагић**, потпредседница ПКСа, и **Иван Крстић**, директор ИСС-а. Потом је **Снежана Матић**, начелник Одељења за стратегију и политику развоја и стандардизације, акредитације и метрологије у Министарству финансија и привреде (садашњег Министарства привреде), говорила на тему: „Инфраструктура квалитета – Правни и институционални оквир“. У име GIZ-а, присутнима се

обратио **Helmut Mairhofer**, након чијег предавања је **Смиљана Раичевић**, члан Комисије за стандарде и сродне документе из области оцењивања усаглашености (CASCO), говорила о значају стандардизације у тој области. **Јасна Стојановић**, в.д. директора АТС-а, одржала је кратко предавање на тему: „Међународно признање Акредитационог тела Србије – значај мултилатералних споразума“. На крају је **мр Вида Живковић**, директор ДМДМ-а, представила улогу те институције у оцењивању усаглашености мерила са прописаним захтевима.

Учесници конференције

Предавање на тему „АТС, акредитација и правни оквир у области акредитације у Републици Србији“

АТС је 15. априла 2013. године организовао у својим просторијама предавање на тему „АТС, акредитација и правни оквир у области акредитације у Републици Србији“. Предавачи су били **Јасна Стојановић**, в.д. директора АТС-а, и **Биљана Томић**, начелник Одељења за правне и опште послове АТС-а. Предавање је било намењено студентима основних студија, који похађају стручну групу на предмету економско право, и студентима Мастер студија правно-економског смера (предмет: економско право) Правног факултета, Универзитета у Београду.

Предавање је организовано са циљем да се младе генерације будућих експерата упознају са самим процесом и значајем акредитације и акредитационих тела, као и са правним оквиром који уређује ову област у нашој земљи, а који је хармонизован са правном тековином ЕУ у овој области.

Прво предавање је одржала Јасна Стојановић, која је најпре упознала студенте са поступком акредитације, детаљно објашњавајући сваки корак акредитације. Потом је било речи и о самом АТС-у и његовом положају у односу на међународне организације за акредитацију. Објашњавајући статус АТС-а и његову улогу, Јасна Стојановић је истакла да је од изузетне важности чињеница да је АТС непристрасна и независна институција која и сама подлеже оцењивању од стране међународних и регионалних организација за акредитацију (колегијално оцењивање).

Биљана Томић је након предавања одржала дискусију са студентима током које су детаљно појашњене могућности и значај учешћа правних експерата у области акредитације.

„Building trust – the conformity assessment toolbox“

ISS published the Serbian version of the publication entitled “Building trust – the conformity assessment toolbox” with a support from the German Society for International Cooperation (GIZ) as part of the GIZ/ACCESS Programme for Private Sector Development in Serbia. Given that it provides a review of all aspects of conformity assessment it can be used by managers, regulators, and consumer representatives.

Most of the delegates came from Belgrade and Novi Sad, and from other towns throughout Serbia. Furthermore, representatives of PKS, ISS, ministries,

public companies, institutions, agencies, private companies and consumer associations attended the event. A significant number of representatives of small and medium sized export-oriented companies attended the event as well.

Vidosava Džagić, PKS Vice Chair, and **Ivan Krstić**, ISS Director, gave opening addresses on behalf of the organiser. This was followed by a lecture given by **Snežana Matić**, Head of the Department for Strategy and Development Policy of Standardization, Accreditation and Metrology, Ministry of Finance and Economy (currently Ministry of Economy), on the subject of: “Quality infrastructure – legal and institutional framework”. **Helmut Mairhofer** addressed the delegates on behalf of GIZ, and his address was followed by a lecture given by **Smiljana Raičević**, member of the Committee on Conformity Assessment (CASCO), that talked about the importance of standardisation in this field. **Jasna Stojanović**, ATS Acting Director, gave a short lecture on the subject of: “International recognition of the Accreditation Body of Serbia – importance of multilateral agreements”. At the end, **Vida Živković** MSc, DMDM Director, explained the role of this institution in assessing conformity of measuring instruments with prescribed requirements.

A lecture on the subject of “ATS, accreditation procedure and legal framework governing accreditation in the Republic of Serbia”

On 15th April 2013, ATS organised a lecture on the subject of “ATS, accreditation procedure and legal framework governing accreditation in the Republic of Serbia”. The lectures were given by **Jasna Stojanović**, ATS Acting Director, and **Biljana Tomić**, Head of the Department for Legal and General Affairs. The lecture was intended for the undergraduates (attending Economic Law lectures) and MA graduate students (legal and economic affairs course of study, exam: Economic Law) at the Law School, University of Belgrade.

The lecture aimed at introducing the generation of future experts to the accreditation procedure, importance thereof and of accreditation bodies, and to the legal framework governing this field in our country that had to be harmonised with that of the EU.

The first lecture was given by Jasna Stojanović who first introduced the students to the accreditation procedure and explained in detail each step thereof. The role of ATS and its status in international setting, i.e. at

international organisations for accreditation, was explained later during the lecture. While explaining the ATS status and role, Jasna Stojanović highlighted an extremely important fact relating to the ATS status as an impartial and independent institution that is evaluated by international and regional organisations for accreditation (peer evaluation).

Biljana Tomić managed a discussion session with the students after the lecture when the possibility and importance of participation of legal experts in the accreditation procedure was explained in detail.

Атмосфера са предавања

Конгрес метролога 2013

Конгрес метролога 2013 са посебним освртом на тему „Нови правци развоја метрологије“ одржан је у организацији ДМДМ-а, Завода за метрологију Црне Горе и Друштва метролога. Конгрес метролога је одржан у периоду од 16. до 19. октобра 2013. године.

Традиционално, Конгрес метролога има за циљ размену информација, научних и стручних сазнања и побољшање квалитета у свим областима метрологије.

2013. године се обележава 140 година законске метрологије у Србији. Народна скупштина Кнежевине Србије је 1. децембра 1873. године изгласала први Закон о метарским мерама (заснован на прамерама метра и килограма) чиме је постављен камен темељац законске метрологије у Србији. Овај Конгрес је подржао овај јубилеј својим мотом „Од прамера до нових дефиниција мерних јединица“.

Рад Конгреса почео је пленарном седницом на којој је проф. др **Младен Боршић** из Загребa презентовао рад о новостима у метрологији и испитивању „What is new in metrology and testing?“, а **Горан Вукославовић** из Завода за метрологију Црне Горе изложио презентацију о раду и могућностима овог Завода. Скуп је, у име ДМДМ-а, поздравила директорка, мр **Вида Живковић**, и у свом излагању се осврнула на значај метрологије и нове правце развоја метрологије.

Директор Института за мјеритељство Босне и Херцеговине, мр **Зијад Џемић**, осврнуо се на „Значај европских програма за развој истраживачког мјеритељства за регију југоисточне Европе“.

На Радионици у оквиру Конгреса, која је била посвећена испитивању оспособљености (РТ шемама), модератор је била **Душанка Сантовац** испред АТС-а. Учесницима су представљена измењена АТС ПА02, Правила о учешћу у међулабораторијским поређењима и програмима за испитивање оспособљености од 28.02.2013. године са посебним освртом на израду Плана учешћа у ПТ активностима за један циклус акредитације. Учесницима је објашњено да ће АТС, поред ПТ шема организованих од стране ДМДМ-а, сматрати прихватљивим и задовољавајуће резултате учешћа у билатералном поређењу са националним метролошким институтом под условом да исти за дату област има објављену могућност мерења и еталонирања (СМС) у ВІРМ бази кључних поређења. Такође, учесници су упознати са реализацијом националних и међународних ПТ шема од стране акредитованих лабораторија за еталонирање за претходне две године из којих се могло закључити да је повећано учешће у 2012. години у односу на претходну годину у оба случаја. Након бројних питања од стране учесника, издвојиле су се две важне активности које би помогле акредитованим лабораторијама у даљем раду:

- потреба да се кроз радионице едукују акредитоване лабораторије, а у вези вредновања резултата међулабораторијских поређења,
- достављање информација од стране ДМДМ-а за које области, тј. мерила, није могуће спровести испитивање оспособљености (ПТ шему).

18.10.2013.

18.10.2013.

2013 Metrology Congress

DMDM, Institute of Metrology of Montenegro and Society of Metrologists organised the 2013 Metrology Congress in the period between 16th and 19th October 2013. The special emphasis was on the subject of “New developments in metrology”.

The Metrology Congress aims at the exchange of information, scientific and technical knowledge and upgrade of quality in all fields of metrology.

2013 heralds the 140th anniversary of legal metrology in Serbia. The Parliament of the Principality of Serbia adopted on 1st December 1873 the first Law on Measures (based on archive prototypes of meter and kilogramme) that provided a basis for legal metrology in Serbia. The Congress contributed thereto by devising the following motto: “From archive prototypes to the definition of new units of measurement”.

The Congress was opened by a plenary session when Professor **Mladen Boršić** PhD from Zagreb gave a presentation on the new developments in metrology and testing “What is new in metrology and testing?”, while **Goran Vukoslavović** from the Institute of Metrology of Montenegro gave a lecture on the work and future prospects of the Institute. **Vida Živković** MSc, DMDM Director, addressed the Congress delegates on behalf of DMDM when she emphasised the importance of metrology and new developments therein.

Zijad Džemić MSc, Director of the Metrology Institute of Bosnia & Herzegovina, highlighted the

“Importance of European programmes for the development of research metrology in South Eastern Europe”.

During the Congress workshop that was dedicated to proficiency testing (PT schemes), **Dušanka Santovac**, ATS representative, acted as a moderator. Delegates were introduced to the *ATS PA02, Rules for the Participation in Inter-laboratory Comparisons and Proficiency Testing Schemes* of 28.02.2013 with a special emphasis on the drafting of Plans for the Participation in PT Schemes during one accreditation cycle. It was explained that ATS will, in addition to PT schemes organised by DMDM, accept satisfactory results of participation in bilateral comparisons with the National Metrology Institute if it had published calibration and measurement capability (CMC) for the said field in the BIPM key comparison database. Furthermore, the delegates were introduced to the results of national and international PT schemes of accredited calibration laboratories in the last two years and to a conclusion that in both cases 2012 participation increased when compared with the previous year. After numerous questions had been raised by the delegates, two important activities came to life given that these would help accredited laboratories in their work:

- a need to educate accredited laboratories through their participation in workshops in order to evaluate results of inter-laboratory comparisons,
- DMDM will have to submit information as regards PT schemes that cannot be organised for different fields or measuring instruments.

Душанка Сантовац, АТС

Атмосфера са предавања

Запослени и оцењивачи АТЦ-а

ATS Employees and Assessors

На крају 2013. године у АТЦ-у је било 36 стално запослених са следећом квалификационом структуром: 3 доктора наука, 4 магистара, 23 запослених са високом школском спремом, 4 запослена са вишом школском спремом и 2 запослена са средњом школском спремом.

У складу са процедуром АТЦ-ПРО3, Обука за оцењиваче, информативни семинар за техничке експерте АТЦ-а и обука запослених у АТЦ-у, осим организованих обука/семинара за оцењиваче/техничке експерте, у току 2013. године, стално запослени у АТЦ-у похађали су специјализоване курсеве за: одређену врсту и област акредитације, као и за одговарајуће стандарде (ISO/IEC 17020, ISO/IEC 17021, ISO/IEC 17065 и ISO/IEC 17025).

АТЦ у процесу акредитације ангажује оцењиваче и техничке експерте, који имају одговарајуће образовање, стручност и потребно искуство у областима које оцењују, односно када дају своје стручно мишљење. Компетентност оцењивача и техничких експерата обезбеђује се кроз континуирано професионално усавршавање и едукацију, као и одговарајуће обуке у систему акредитације које организује АТЦ. Тако је на крају 2013. године у Регистру оцењивача и техничких експерата АТЦ-а био **261** водећи оцењивач/технички оцењивач и технички експерт од чега: 60 водећих оцењивача, 110 техничких оцењивача и 135 техничких експерата.

Склопљено је **209** уговора са оцењивачима/експертима. У току 2013. године на основу резултата праћења кандидата за оцењиваче уписан је следећи број нових оцењивача и техничких експерата:

водећих оцењивача – за оцењивање према стандарду SRPS ISO/IEC 17025: **11**, за контролна тела: **2**, за сертификациона тела за системе менаџмента: **5**, за медицинске лабораторије: **1** и за сертификациона тела за сертификацију особа: **1**

техничких оцењивача – за лабораторије за испитивање: **19**, за контролна тела: **5**, за медицинске лабораторије: **2**, за сертификациона тела за системе менаџмента: **4**, за сертификациона тела за сертификацију производа: **1** и за лабораторије за еталонирање: **5**

техничких експерата – за лабораторије за испитивање: **23**, за лабораторије за еталонирање: **2**, за контролна тела: **14**, за сертификациона тела за сертификацију производа: **6**, за медицинске лабораторије: **1** и за сертификациона тела за сертификацију система менаџмента: **3**.

У току 2013. године из Регистра оцењивача и техничких експерата АТЦ-а је избрисано 25 оцењивача, односно техничких експерата.

At the end of 2013, there were 36 permanent employees at the ATS with the following educational structure: 3 holders of PhD degree, 4 holders of MSc degree, 23 graduates, 4 holders of BSc degree and 2 employees with high school diploma.

Pursuant to the ATS PR-03 procedure entitled "Training of Assessors, Briefing Seminar for ATS Technical Experts and Training of ATS Employees", in 2013 ATS permanent employees attended, in addition to training sessions/seminars organised for assessors/technical experts, specialised courses in: specific schemes and fields of accreditation, and relevant standards (ISO/IEC 17020, ISO/IEC 17021, ISO/IEC 17065, and ISO/IEC 17025).

In the process of accreditation ATS recruits assessors and technical experts with relevant educational background, competence and experience in the fields they assess, i.e. when they provide their professional opinion. Competence of assessors and technical experts is provided through continuous professional development and education, and through relevant training in the accreditation system that is delivered by ATS. At the end of 2013, there were **261** lead assessors/technical assessors and technical experts in the ATS Register of Assessors and Technical Experts and their structure was as follows: 60 lead assessors, 110 technical assessors, and 135 technical experts.

209 contracts were concluded with the ATS assessors/experts. The following new assessors and technical experts were entered in the Register on the basis of the assessor candidate monitoring results:

lead assessors – for assessments as per SRPS ISO/IEC 17025: **11**, inspection bodies: **2**, certification bodies providing certification of management systems: **5**, medical laboratories: **1**, and certification bodies providing certification of persons: **1**

technical assessors – testing laboratories: **19**, inspection bodies: **5**, medical laboratories: **2**, certification bodies providing certification of management systems: **4**, certification bodies providing certification of products: **1**, and calibration laboratories: **5**

technical experts – testing laboratories: **23**, calibration laboratories: **2**, inspection bodies: **14**, certification bodies providing certification of products: **6**, medical laboratories: **1**, and certification bodies providing certification of management systems: **3**.

Twenty five assessors/technical experts were removed from the Register of Assessors and Technical Experts in 2013.

ВРСТА ОБУКЕ/TYPE OF TRAINING

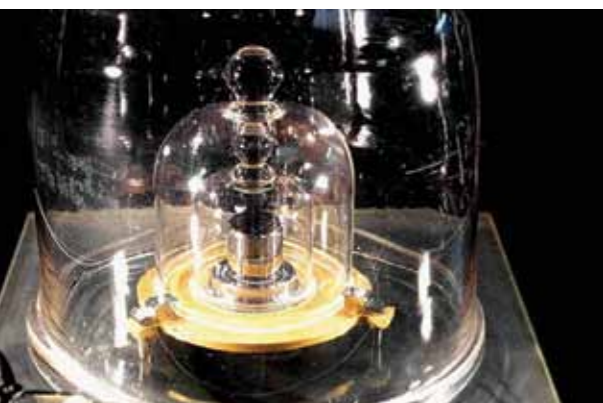
Број полазника из АТЦ-а/
Number of ATS delegates

ОБУКЕ ЗА СПЕЦИФИЧНЕ ОБЛАСТИ АКРЕДИТАЦИЈЕ/TRAINING IN SPECIFIC FIELDS OF ACCREDITATION

EA policy for conformity assessment schemes (EA 2/11) – PTB project	2
Обука за примену стандарда SRPS ISO/IEC 17020:2012 / Seminar on the application of SRPS ISO/IEC 17020:2012	12
Обука према захтевима Директиве Новог приступа за лифтове 95/16 EC / Training as per the requirements of Directive 95/16 EC on lifts	6
Примена Правилника о EMC (Сл. гласник РС бр. 13/2010) и Правилника о електричној опреми (Сл. гласник РС бр. 13/2010) / Application of the EMC Regulation (Official Gazette of the RS No. 13/2010) and Regulation on Electrical Equipment (Official Gazette of the RS No. 13/2010)	8
Семинар за чланове комисија Института за стандардизацију Србије / Seminar for ISS committee members	1
Обука за интерне провераваче АТЦ-а / ATS internal auditor training	10
ИПА пројекат „Јачање система тржишног надзора у Србији за непрехрамбене и прехрамбене производе“, радионица: координација у области тржишног надзора (радионица 1 и радионица 2) / IPA project "Strengthening of the Serbian system of market surveillance for non-food and food products", workshop: coordination in the field of market surveillance (workshop 1 and workshop 2)	1
Размена искустава оцењивача (ISO/IEC 17025) – PTB пројекат / Assessor experience exchange (ISO/IEC 17025) – PTB project	2
Улога акредитације у поступцима нотификације / Role of accreditation in notification procedure	3
Семинари о примени Правилника о мерилима: анализатори издувних гасова (прилог 26 Правилника), мерила топлотне енергије (прилог 20 Правилника), водомери (прилог 17 Правилника) / Seminars on the application of the Regulation on Measuring Instruments: exhaust gas analysers (Annex 26 of the Regulation), thermal energy measuring instruments (Annex 20 of the Regulation), water meters (Annex 17 of the Regulation)	2
Семинар о примени Правилника о мерилима / Seminar on the application of the Regulation on Measuring Instruments	3
Семинари о примени Правилника о мерилима: бројила активне електричне енергије (прилог 19 Правилника), гасомери и уређаји за конверзију запремине (прилог 18 Правилника) / Seminars on the application of the Regulation on Measuring Instruments: active electrical energy meters (Annex 19 of the Regulation), gas meters and volume conversion devices (Annex 18 of the Regulation)	2
Семинар о примени Правилника о мерилима: ваге са аутоматским функционисањем (прилог 22 Правилника) / Seminar on the application of the Regulation on Measuring Instruments: automatic measuring instruments (Annex 22 of the Regulation)	1
Семинар о примени Правилника о мерилима: водомери (прилог 17 Правилника) / Seminar on the application of the Regulation on Measuring Instruments: water meters (Annex 17 of the Regulation)	1
Захтеви стандарда SRPS ISO/IEC TS 17021-2:2013 / Requirements of SRPS ISO/IEC TS 17021-2:2013	2
Семинар: Исправе и знакови усаглашености у техничком законодавству Новог приступа, ИСС / Seminar: certificates and conformity marks in technical (New Approach) legislation, ISS	2
Revision of ISO/IEC 17021:2011 and application in the regulated area, PTB Project: Promotion of regional cooperation in South East Europe in the field of quality infrastructure	1
Семинари о примени Правилника о мерилима: таксиметри (прилог 23 Правилника), мерила димензије (прилог 25 Правилника), материјализоване мере (прилог 24 Правилника) / Seminars on the application of the Regulation on Measuring Instruments: taxi meters (Annex 23 of the Regulation), dimension measuring instruments (Annex 25 of the Regulation), material measures (Annex 24 of the Regulation)	1
Подршка транспонувању законодавства ЕУ; Приступ транспонувању законодавства Европске уније у национално законодавство; Примена метода транспонувања на Директиву о обући, пројекат који финансира ЕУ „Јачање тржишног надзора у Србији за непрехрамбене и прехрамбене производе“ / Support to transposing EU legislation; Approach to transposing of the EU legislation into Serbian legislation; Application of transposition methods in case of Directive on Footwear, the EU funded project entitled "Strengthening of the Serbian system of market surveillance for non-food and food products"	1
EU Organic Farming: Criteria for Accreditation by National Organizations, Information about the EU-Requirements to Write Assessment Reports for Control Bodies with the Scope Organic Farming, PTB Project	1
Revision of ISO/IEC 17021:2011 and application in the regulated area - PTB Project: Promotion of regional cooperation in South Eastern Europe in the field of quality infrastructure	1
ИПА 2011 post-PT training, Ljubljana, Slovenia	1
EA CC Train the Trainer Workshop on ISO/IEC 17065:2012, EA (ESYD)	1

ИНТЕРНЕ ОБУКЕ/INTERNAL TRAINING

Упутства за коришћење новог информационог система АТЦ-а кроз процес акредитације / Instructions on how to use the new ATS IT system in the accreditation procedure	сви/all
Радионице: измене и допуне докумената система менаџмента АТЦ-а / Workshops: amendments to the ATS management system documents	сви/all

ВОДЕЋИ ОЦЕЊИВАЧИ/LEAD ASSESSORS	60
за оцењивање према SRPS ISO/IEC 17025/ assessments as per SRPS ISO/IEC 17025 (ЛИ/ТЛ)	44
за оцењивање према SRPS ISO/IEC 17025/ assessments as per SRPS ISO/IEC 17025 (ЛЕ/СЛ)	28
за оцењивање према SRPS ISO/IEC 17020/assessments as per SRPS ISO/IEC 17020	16
за оцењивање према SRPS ISO/IEC 17021/assessments as per SRPS ISO/IEC 17021	8
за оцењивање према SRPS ISO/IEC 17024/assessments as per SRPS ISO/IEC 17024	2
за оцењивање према SRPS EN 45011/assessments as per SRPS EN 45011	6
за оцењивање према SRPS ISO 15189/assessments as per SRPS ISO 15189	3
ТЕХНИЧКИ ОЦЕЊИВАЧИ/TECHNICAL ASSESSORS	110
за лабораторије за испитивање/testing laboratories	66
за лабораторије за еталонирање/calibration laboratories	18
за медицинске лабораторије/medical laboratories	10
за контролна тела/inspection bodies	21
за сертификациона тела за сертификацију производа/ certification bodies providing certification of products	3
за сертификациона тела за сертификацију система менаџмента/certification bodies providing certification of management systems	8
ТЕХНИЧКИ ЕКСПЕРТИ/TECHNICAL EXPERTS	135

Током 2013. године одржане су следеће обуке и семинари за оцењиваче и техничке експерте АТЦ-а/
In 2013, the following training was delivered to and seminars were organised for the ATS assessors and technical experts:

НАЗИВ ОБУКЕ/ TRAINING	Реализовано/ Implemented	Бр. полазника/ Number of delegates
Обука оцењивача за примену SRPS ISO/IEC 17020:2012, Оцењивање усаглашености – Захтеви за рад различитих типова тела која обављају контролисање/Assessor training in the application of SRPS ISO/IEC 17020:2012 Conformity assessment – Requirements for the operation of various types of bodies performing inspection	27.02.2013.	48
Обука према захтевима Директиве Новог приступа за лифтове 95/16 EC/Training as per the requirements of Directive 95/16 EC on lifts	20.03.-21.03.2013.	8
Примена Правилника о EMC (Сл. гласник РС бр. 13/2010) и Правилника о електричној опреми (Сл. гласник РС бр. 13/2010)/Application of the EMC Regulation (Official Gazette of the RS No. 13/2010) and Regulation on Electrical Equipment (Official Gazette of the RS No. 13/2010)	15.04.2013.	12
Обука за техничке оцењиваче за оцењивање лабораторија за испитивање (медицинских лабораторија) према SRPS ISO 15189/Technical assessor training in accreditation of testing laboratories (medical laboratories) as per SRPS ISO 15189	30.05.2013. 11.06.-14.06.2013.	9
Обука за водеће оцењиваче за оцењивање лабораторија за испитивање (медицинских лабораторија) према SRPS ISO 15189/Lead assessor training in accreditation of testing labo- ratories (medical laboratories) as per SRPS ISO 15189	27.05.-30.05.2013. 11.06.2013.	8
Годишњи састанак експерата који учествују у поступку одлучивања о акредитацији/ Annual meeting of experts participating in accreditation decision-making	07.11.-08.11.2013.	76
Информативни семинар за техничке експерте/Briefing seminar for technical experts	19.11.2013. 20.11.2013.	39
Годишњи састанак оцењивача АТЦ-а – Радионица Р3, „Адекватност дефинисаних корективних мера и прихватање доказа о отклањању неусаглашености“/Annual meeting of ATS assessors – Workshop W3, “Adequacy of defined corrective actions and acceptance of evidence of elimination thereof”	22.05.2013.	17
Годишњи састанак оцењивача АТЦ-а – Радионица Р4, „Адекватност дефинисаних корективних мера и прихватање доказа о отклањању неусаглашености“/ Annual meeting of ATS assessors – Workshop W4, “Adequacy of defined corrective actions and acceptance of evidence of elimination thereof”	23.05.2013.	18
Годишњи састанак оцењивача АТЦ-а – Радионица Р5, „Акредитација сертификационих тела за сертификацију система менаџмента“/Annual meeting of ATS assessors – Workshop W5, “Accreditation of certification bodies providing certification of management systems”	20.05.2013.	17
Годишњи састанак оцењивача АТЦ-а за сертификациона тела за сертификацију система менаџмента/Annual meeting of ATS assessors for certification bodies providing certification of management systems	27.11.2013.	13
Годишњи састанак оцењивача АТЦ-а за контролна тела и сертификациона тела за сертификацију производа/Annual meeting of ATS assessors for inspection bodies and certification bodies providing certification of products	16.12.2013.	28
Годишњи састанци оцењивача АТЦ-а за лабораторије за испитивање/Annual meetings of ATS assessors for testing laboratories	23.12.2013. 24.12.2013.	80
Годишњи састанак оцењивача АТЦ-а за лабораторије за еталонирање/Annual meeting of ATS assessors for calibration laboratories	25.12.2013.	16

Средства за рад националног акредитационог тела се обезбеђују: наплатом трошкова акредитације, из буџета Републике Србије и из других извора (у складу са чланом 13. Закона о акредитацији). Износ средстава за рад АТС-а, која се обезбеђују из буџета Републике Србије, обезбеђена су Законом о буџету Републике Србије за 2013. годину, укључујући и средства за чланарине АТС-а у европској и међународним организацијама за акредитацију. Под наплатом трошкова акредитације подразумевају се средства из прихода који се остварује пружањем услуга корисницима у складу са Одлуком о висини трошкова акредитације. Потребна средства за рад АТС-а утврђују се

Годишњим програмом рада АТС-а у складу са оснивачким актом.

Укупан приход АТС-а, остварен у 2013. години, износи 131.430 хиљада динара. Приход је остварен:

- наплатом трошкова акредитације у износу од 118.878 хиљада динара,
- наплатом боловања од Републичког завода за здравствено осигурање у износу од 391 хиљаду динара и
- из буџета Републике Србије на основу пројектних активности за реализацију Плана и програма рада за 2013. годину у износу од 12.161 хиљаду динара.

Према завршном рачуну АТС-а за 2013. годину укупни расходи и издаци износе 130.901 хиљаду динара. На основу Биланса прихода и расхода извршена је подела на пет група расхода и то: а) расходи за запослене у износу од 63.807 хиљада динара, б) коришћење услуга и роба у износу од 63.358 хиљада динара, в) чланарине међународним организацијама у износу од 2.660 хиљада динара, г) порези и обавезне таксе у износу од 509 хиљада динара и д) издаци за нефинансијску имовину у износу од 567 хиљада динара.

Према завршном рачуну АТС-а укупни расходи и издаци распоређени су у пет група и то/Pursuant to the ATS annual financial statement, the total amount of expenditure was divided into five groups:	
Расходи за запослене/Employee expenditure	63.807 хиљада динара/63.807 million RSD
Коришћење услуга и роба/Use of goods and services	63.358 хиљада динара/63.358 million RSD
Чланарине међународним организацијама/IO membership fees	2.660 хиљада динара/2.660 million RSD
Порези и обавезне таксе/Taxes and mandatory fees	509 хиљада динара/509,000 RSD
Издаци за нефинансијску имовину/Non-financial assets	567 хиљада динара/567,000 RSD
Укупно/Total	130.901 хиљада динара/130.901 million RSD

Financial resources used for the operation of the national accreditation body is provided by: charging accreditation fees; using budget assets of the Republic of Serbia, and by using the assets coming from other sources (in accordance with Article 13 of the Law on Accreditation). The amount of financial resources necessary for the ATS operation to be provided from the budget of the Republic of Serbia are determined in accordance with the Law on 2013 Budget of the Republic of Serbia, including assets for the ATS membership fees in international organisations for accreditation and EA. Accreditation fee charging means obtaining financial resources from the revenue being realised by providing services to the users in accordance with the *Accreditation Charging Policy Document*. The

amount of financial resources necessary for the ATS operation is determined on the basis of the ATS Annual Work Programme as stipulated in the Act on Establishment.

In 2013, the total ATS revenue was 131,430 million RSD. The revenue was realised by:

- charging accreditation fees amounting to 118.878 million RSD
- reimbursing for sick leave pay from the Republic Health Insurance Fund in the amount of 391,000 RSD, and
- obtaining funds from the budget of the Republic of Serbia in the amount of 12,161 million RSD on the basis of the activities for the implementation of the 2013 Plan and Work Programme.

Pursuant to the 2013 ATS annual financial statement, the total amount of expenditure was 130,901 million RSD, while the Revenue Account required that it should be divided into five groups: a) employee expenditure amounted to 63,807 million RSD, b) use of goods and services amounted to 63,358 million RSD, c) IO membership fees amounted to 2,660 million RSD, d) taxes and mandatory fees amounted to 509,000 RSD, and e) non-financial assets amounted to 567,000 RSD.

ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА/FINANCIAL RESOURCES	
Наплата трошкова акредитације/Charging accreditation fees	118.878 хиљада динара/118.878 million RSD
Наплата боловања од Републичког завода за здравствено осигурање/Reimbursement for sick leave pay from the Republic Health Insurance Fund	391 хиљада динара/391,000 RSD
Буџет Републике Србије (на основу пројектних активности за реализацију Плана и програма рада за 2013. годину)/Budget assets of the Republic of Serbia (on the basis of the activities for the implementation of the 2013 Plan and Work Programme)	12.161 хиљада динара/12.161 million RSD
Укупно/total	131.430 хиљада динара/131.430 million RSD

АТС

Како нас контактирати

Уколико желите да пронађете детаљне информације о питањима везаним за акредитацију и рад АТС-а, молимо вас да посетите наш интернет портал на адреси **www.ats.rs**.

Можете да нас контактирате на неколико начина:

телефоном

011 313 03 73

(ово је контакт телефон техничког секретара, а бројеве телефона и имена осталих запослених можете пронаћи на нашем интернет порталу у секцији *Контакти*)

писаним путем

Акредитационо тело Србије
Булевар Михаила Пупина 2
Палата Србије (СИВ)
источно крило, одељак - мост, 1. спрат
11070 Нови Београд, Србија
Поштански адресни код 190813

факсом

011 313 03 74

и путем електронске поште
office@ats.rs

• *Поверење у компетентност*

How to contact us

If you would like to obtain further information, it can be found on our internet portal at **www.ats.rs**

If you wish to contact us, you may do so in several ways:

by phone

+ 381 11 313 03 73

(This is the phone number of the Technical Secretary, while contact details of other employees may also be found on the internet portal under *Contact*)

by post

Accreditation Body of Serbia
Bulevar Mihaila Pupina 2
Palace of Serbia (SIV)
East Wing, Section - Bridge, 1st floor
11070 Novi Beograd, Serbia
Postcode 190813

by fax

+381 11 313 03 74

and by e-mail
office@ats.rs

• *Confidence in competence*

ИЗВЕШТАЈ О РАДУ
АКРЕДИТАЦИОНОГ ТЕЛА СРБИЈЕ ЗА 2013. ГОДИНУ
фебруар 2014. године

Главни и одговорни уредник:

Јасна Стојановић, в.д. директора Акредитационог тела Србије

Уредник:

Катарина Богојевић
телефон: 011/301 47 44
факс: 011/313 03 74
e-mail: katarina.bogojevic@ats.rs

Издавач:

Акредитационо тело Србије
Булевар Михаила Пупина 2
11070 Нови Београд, Србија
Поштански адресни код 190813

Припрема и штампа:

Позитив МВП ДОО
Светозара Марковића 15
11000 Београд, Србија

Тираж: 1.000 примерака

2013 ANNUAL REPORT OF THE
ACCREDITATION BODY OF SERBIA
February 2014

Editor in chief:

Jasna Stojanović, ATS Acting Director

Editor:

Katarina Bogojević
Phone: +381 11 301 47 44
Fax: +381 11 313 03 74
e-mail: katarina.bogojevic@ats.rs

Published by:

Accreditation Body of Serbia
Bulevar Mihaila Pupina 2
11070 Novi Beograd, Serbia
Postcode 190813

Designed and printed by:

Pozitiv MVP DOO
Svetozara Markovića 15
11000 Belgrade, Serbia

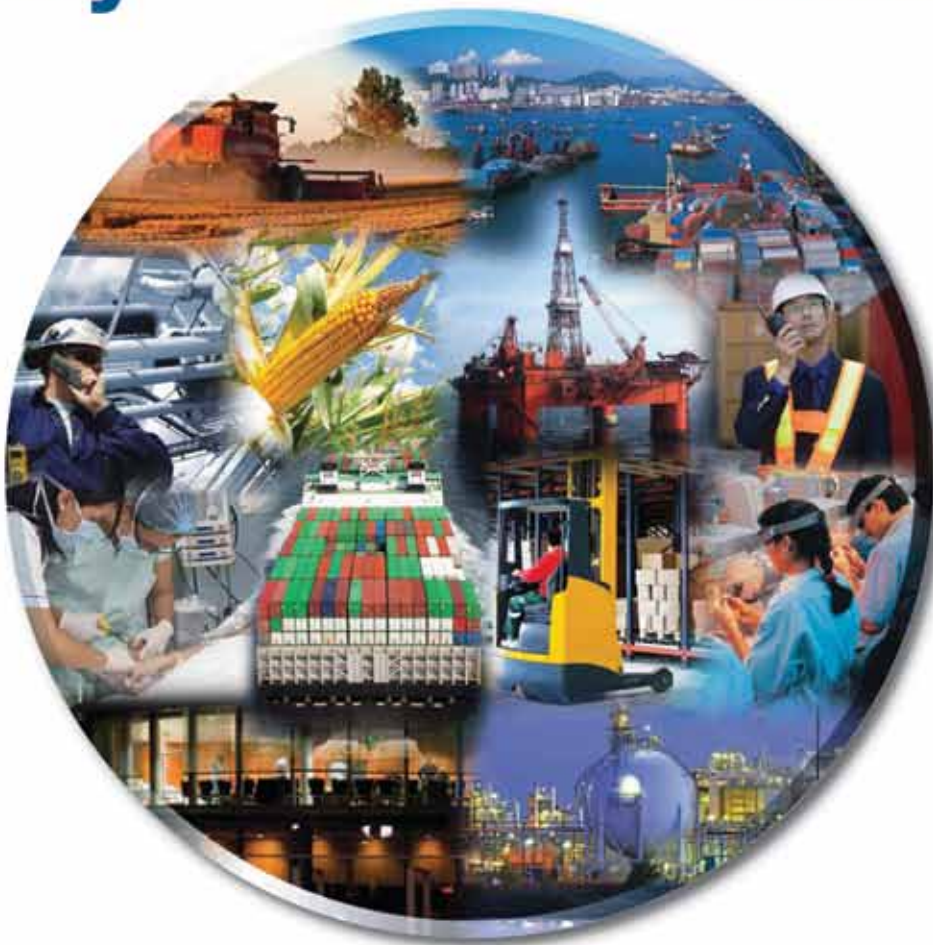
Circulation: 1,000

World Accreditation Day

9 June 2013

Accreditation: Facilitating world trade

АКРЕДИТАЦИОНО ТЕЛО СРБИЈЕ • ACCREDITATION BODY OF SERBIA

Булевар Михаила Пупина 2, 11070 Нови Београд, Србија | Bulevar Mihaila Pupina 2, 11070 Novi Beograd, Serbia
Адресни код | Postcode: 190813 • Тел. | Phone: +381 11 313 03 73 • Факс | Fax: +381 11 313 03 74
www.ats.rs